

ליקוט
והשיב לב אבות
פורים תשע"ט

קהל לב אבות

LEV AVOS

רב שמואל וינברג שליט"א
מרא דאתרא

לכבוד אחי ורעי, ידידי היקרים בני הקהילה הקדושה קהל לב אבות.

אנו עומדים במרחק ימים ספורים מלפני חג פורים, ומצות היום לבוא לשמוע את קריאת מגילת אסתר בציבור. לפי פירוש רש"י במגילה מרדכי ואסתר כתבו בעצמם את המגילה. מגילת אסתר היא הנבואה האחרונה על נס שנכתבה לכלל ישראל. הגמ' ביומא דף כט' אומרת שאסתר היא סוף כל הניסים, ושאלו שם שהרי עדיין יש לנו את חנוכה שארע אחרי פורים, וענו שם "ניתנה ליכתב קא אמרינן", היינו פורים היה הנס האחרון שנכתב. היו הרבה נבואות בזמן שבית מקדש היה קיים, עשרות אלפי נביאים קמו לכלל ישראל, אבל רק נבואה שנצרכה לדורות נכתבה. ונס פורים היה הנס האחרון שנכתב, וכתבתו היא צורך לדורות.

ידועה אימרתו של הבעש"ט הקורא את המגילה למפרע לא יצא, מי שקורא את המגילה באופן שהוא חושב שהנס ארע בעבר אבל אין לו שייכות להיום לא יצא. כי האורות הגדולים שהיו בזמן הנס מתחדשים כל שנה, אין אנו קוראים רק אירוע היסטורי, אלא נס שבכל שנה מתחדש.

אבל אנחנו מוצאים במגילה הגדרה מאוד מעניינת, "ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תקף לקים את אגרת הפורים הזאת השנית. המגילה נקראת איגרת, ויש בזה דינים הילכתיים ומנהגים שונים שנובעים מכך שהמגילה נקראת איגרת, וכלשונו של השו"ע סימן תר"צ סעיף י"ז מנהג כל ישראל שהקורא, קורא ופושטה כאיגרת להראות הנס".

המושג איגרת זה בעצם מכתב. מכתב הוא פנייה בכתב מאחד לשני, בדורנו שהכל ממוכן הכל ממוחשב כבר כמעט אין כזה מושג של כתיבת מכתב אישי מאחד לשני. מכתב שמביע רגשות, מכתב שאדם מעלה בו את מחשבותיו הכמוסים אותם הוא חושף רק לפני ידידו הטוב. אבל בעבר כשאדם רצה להנציח את מחשבותיו ורגשותיו הוא שלח זאת בכתב.

מגילת אסתר היא איגרת, איגרת שנכתבה ברוח הקדש על ידי מרדכי ואסתר. איגרת שנכתבה לדורות, איגרת שאומרת לכל יהודי שאפילו בעת שעמלק בין החיצוני ובין הפנימי מנסה לתגבר עליו אין עליו להתיימש מישועה. איגרת שמספרת את כח האחדות של היהודים "לך כנוס את כל היהודים" הוא סגולה נגד כל דבר גרוע. ואיגרת שאומרת שבמצב הכי נורא שנראה ששכינה הסתלקה, זעקת א-לי א-לי למה עזבתני תחזיר את הקשר הבלתי ניתן לשבירה בין הקב"ה לבני ישראל.

עלינו להקשיב לדברי האיגרת הזאת, להפנימה, לא לשכוח את המסר ששלחו לנו כאיגרת אישית מרדכי ואסתר, ובראש לכל כולנו יחד לך כנוס את היהודים באופן של מרבין בשמחה.

אין אחדות יותר יפה מאשר התקבצות לכתיבת ולימוד דברי תורה. אין דבר המושך את הלב לקיימו וקיבלו באהבה יותר מלימוד דברי תורה בצוותא חדא. ואני אסיר תודה לידידי היקר רבי יונתן קירשנער שמתמסר לזה בכל פעם בכל נימי לבו ונפשו. בלבו של ר' יונתן מתאחדים להם אהבת תורה עם אהבת ישראל, ואת התוצאה המוגמרת עיניכם רואה.

שנזכה ונתבשר בשורות טובות, להרבות בשמחה, ולטעום מיינה של תורה בהרחבת הלב והדעת שמואל וינברג

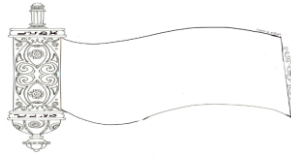
a letter that imparts the most important message of all: Even in the worst of times, when the Shechina of Hashem hides its face, the cry of א-לי א-לי למה עזבתני will restore that unbreakable, everlasting connection between Hakadosh Baruch Hu and Bnei Yisrael.

And for us? It is our job to come and hear to this letter, the איגרת Purim, and to internalize it. We must remember and never forget the personal message imparted to us by Mordechai and Esther, and most of all, we must do so from a place of togetherness, in an environment in which we are מרבין בשמחה.

There is no greater and more beautiful Achdus than that of gathering together to learn and to write Divrei Torah. There is nothing that pulls the heart toward קיימו וקיבלו more than לימוד דברי תורה. בצוותא הדא I am ever grateful to my dear friend, R' Yonatan Kirschner, who has devoted himself each and every time to this noble cause, with every fiber of his being. In R' Yonatan's heart, אהבת תורה and אהבת ישראל join together as one, forever inextricable. The results are in your hand.

שנזכה ונתבשר בשורות טובות, להרבות בשמחה, ולטעום מיינה של תורה בהרחבת הלב והדעת

שמואל וינברג

תוכן הענינים

דברי הרב

שואלין ודורשין בפורים	3
כתיבת וקריאת מגילת אסתר	6
פרסומי ניסא של חג הפורים	10

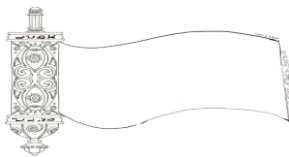
דברי תורה בעברית

ברוב עם הדרת מלך	17
יונתן זאב קירשנער	

Divrei Torah in English

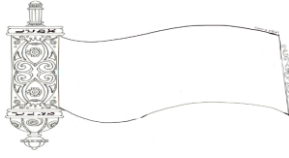
The Hidden Meaning of the Royal Parties of King Achashverosh	26
Eliot Jacobowitz	
The Wisdom of Zeresh and The Blessing of Haman	34
Avi Langer	
Ad D'lo What???	38
Yosef Moskowitz	
Mishloach Manos	41
Elie Pollack	
Eradicating Amalek	44
Jacob Rubinstein	

פורים תשע"ט

ליקוט והשיב לב אבות

דברי הרב

שואלין ודורשין בפורים

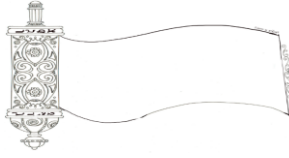
בעזהש"ת

In the following example, we will prove that there are many Rishonim that posit that learning Hilchos Purim has a dual purpose. It encompasses the call to acquire Torah knowledge, and also serves to remind us of the essential and elemental quality of the day.

מסכת מגילה דף ד' ע"א: אמר רבי יהושע בן לוי פורים שחל להיות בשבת שואלין ודורשין בענינו של יום, והקשו בגמ' אפילו י"ט נמי דתניא משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג, ותי" פורים איצטריכא ליה מהו דתימא נגזור משום דרבה קמ"ל. ופרש"י: מעמידין תורגמן לפני החכם לדרוש אגרת פורים ברבים, ומשמע דהדרשה היא על מעשה הנס. אבל הרמב"ם כתב בהלכות מגילה פ"א הי"ג "ושואלין ודורשין בהלכות פורים באותה שבת כדי להזכיר שהוא פורים". הרי שס"ל שאין הדרשה במעשה הנס אלא בהלכות פורים, וכן כתב הריטב"א דנראה מדעת התוס' ד"ה "מאי איריא" שדורשים בהלכות פורים. וביאר הריטב"א דדיוקם הוא ממה שהשוו בגמרא הלכה זו לתקנת משה רבינו שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג, וכמו דבחג הדרשה היא בהלכות החג הי"ג בפורים הדרשה היא בהלכות הפורים. וצריך לבאר מה יענה רש"י על ראיה זו.

(ויעויין בפנ"י דראיית רש"י ממה שאמרו בגמרא מהו דתימא נגזור משום דרבה וכו' דמשמע שדורשין המגילה עצמה ועל כן יש מקום לחוש שמא יולכנה למקום הדרשה, אבל אם הדרשה היא בהלכות פורים, מה מקום לחוש שמא יוציא, ומאי שנא משאר ימים טובים החלים בשבת שאין חוששים לכך.)

והנה קודם לכן כתבו התוס' דדוקא כשחל פורים בשבת דורשים לפי שאין קורין אז המגילה, אבל כשחל פורים בחול אין צריך לדרוש שהרי קורין המגילה וטפי איכא פרסומי ניסא, והקשה בפמ"ג תכט' בא"א דדבריהם אינם מובנים דבשלמא אם היינו מפרשים כרש"י שהדרשה היא בענינו של הנס ולא בהלכות פורים, מובן מאוד שרק כשאין קוראים הנס במגילה הצריכו לדרוש בענינו של נס משום פרסומי ניסא, אבל אם הדרשה היא בהלכות פורים, מאי שנא אם קוראים המגילה היום או אין קוראים, וגם אם קראו המגילה מ"מ בעינן דרשה לידע הלכות היום. ויעויין עוד בריטב"א שהקשה על פירוש התוס', שהרי מכיון שכבר קראו את המגילה קודם השבת ומה טעם יש לדרוש עכשיו בהלכותיה.

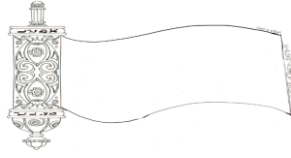

ב. הראשונים עמדו על מה דאמרו בפסחים דף ו' שלושים יום קודם הרגל דורשים בהלכות החג, וכן שואלין ודורשין הלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, עם מה שאמרו משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג" דמשמע שמתקנת משה לדרוש בענינו של יום ביום עצמו. והרבה מן הראשונים פירשו שאין הכוונה לחייב לדרוש שלשים יום קודם, אלא לומר שהשואל באותו הפרק נחשב 'שואל כענין' להיזקק לו תחילה, כן כתבו הרשב"א הר"ן והריטב"א, ויעויין בר"ן בפסחים ובב"י סי' תכט', ואולם דעת הרבה מן הראשונים דהא 'דשואלין ודורשין' שלושים יום קודם החג הוי חיוב דרשה, ויעויין בזה בביאור הלכה ריש סי' תכט. ובמג"א ריש סי' תכט' משמע דשלשים יום קודם המועד הדרשה היא בהלכותיו, אך הדרשה ביום עצמו יכולה להיות בענייני ומשמעות היום ולא דוקא בהלכות מעשיות, וכ"כ בשו"ע הרב שבכל מועד דורשים בטעמים שבעבורם נצטוינו לעשות המועד. וכ"כ הפמ"ג בדעת התוס'.

אבל מדברי הרמב"ם יש ללמוד בזה הגדרה נפלאה מאוד בחילוק דבין חיוב דרשה דשלושים יום קודם החג לחיוב דרשה בחג עצמו. דשלושים יום קודם הפסח צריך לדרוש בהלכותיו לידע את הלכות החג היטב בשביל ההנהגה המעשית, ואילו ביום עצמו דרשת ההלכות נועדה להזכיר ענינו של יום, וכמו שצריך לקרות בתורה מעניין היום כמו כן צריך לדרוש בהלכות היום בכדי להזכיר עניינו של יום. דיעויין בלשונו של הרמב"ם הלכות תפילה פי"ג ה"ח שהכליל הלכה זו בהלכות קריאת התורה של המועדים, וז"ל מפסיקין למועדות וליוה"כ וקוראין בענין המועד לא בסדר שבת ומשה תיקן להם לישראל שיהו קוראין בכל מועד ענינו ושואלין ודורשין בענינו של יום בכל מועד ומועד.

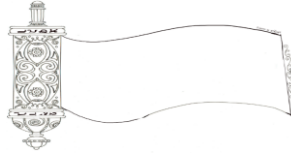
ולפי"ז יש לומר דאף בפורים שחל בשבת, שואלין ודורשין בהלכות הפורים לאו לצורך ידיעת ההלכה, דזה ודאי צריך ללמוד קודם פורים, אלא בשביל להזכיר ענינו של יום הפורים, והוי כעין חובת קריאה דויבוא עמלק, והדברים מדויקים היטב בלשון הרמב"ם הנ"ל שהבאנו לעיל 'שואלין ודורשין בהלכות פורים באותה שבת כדי להזכיר שהוא פורים'. והרי להדיא דתכלית מה שדורשים בהלכות פורים אינו בשביל לידע המעשה אשר יעשון אלא בכדי להזכיר ענינו של יום.

וראייה גדולה לכך, דהנה בהמשך אמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. ואמרו בגמ' סבור מינה למקרייה בליליא ולמיתנא מתניתין דידה ביממא, והיינו דלשנותה הוי מלשון משנה, אמר להו רבי ירמיה לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא כגון דאמרי אינשי אעבור פרשתא דא ואתנייה. וחזינן דלהו"א מקיים מצוות קריאת מגילה בלילה כשקורא את המגילה עצמה, וביום מקיים דין הקריאה על ידי שלומד הלכות מגילה ובכך מקיים דין קריאה, ועל ידי לימוד ההלכות מקיים מצוות פרסומי ניסא. אלא שדחה רב ירמיה שאין זו כוונת ריב"ל.

ג. ולפי"ז אפשר לומר דאף שיטת התוס' כן דתכלית הדרשה בהלכות פורים ביום הפורים שחל בשבת הוא בכדי להזכיר עניינו של יום. ולכן כתבו דזה דוקא בפורים שחל בשבת דאין קוראים את המגילה עצמה ולכן בשביל לפרסם הנס דורשים בהלכות פורים. אך כשחל בחול הרי מפרסמים את הנס בעצם קריאת המגילה וכמו"כ כבר מזכירים את היום בקריאה ואין צריך לדרוש בהלכותיה ורק כשחל בשבת צריכים להזכירו בדרשה בהלכות הפורים. ורק כשחל בשבת צריכים להזכירו בדרשה בהלכות הפורים, ומיושבת קושיית הפמ"ג. וכמו כן יש לתרץ קושיית הריטב"א כי אעפ"י שכבר קראו המגילה ביום אתמול, מ"מ צריך לדרוש בהלכותיה שהרי לא באה הדרשה לידע המעשה אשר יעשה העם אלא משום הזכרת היום. והריטב"א שהקשה לשיטתו אזיל דביאר דהדרשה בעניינו של חג הוי בכדי לידע הלכות החג, ולכן הקשה על תוס' דבפורים שחלבשבת אין בזה צורך דכבר קראו המגילה בערב שבת.

והשתא יש לבאר דאף שיטת רש"י כן. ועל כן דקדק רש"י לכתוב 'לדרוש אגרת הפורים ברבים' להשמיענו שחובת דרשה זו אינה ככל דרשה בהלכות החג דשלושים יום קודם החג שעניינה לידע הלכה למעשה כיצד לנהוג, דדרשה זו הלא היא חובת כל יחיד ויחיד ואין חובתה דוקא בציבור. אך מה דדורשין ביום עצמו ענינה בכדי להזכיר את היום, והריהי כתקנת קריאת התורה שהיא בעיקרה חובת הציבור ולכן הדרשה ברבים דוקא. אלא דס"ל לרש"י דדין זה של הזכרת היום מתקיים בדרשת סיפור המגילה. ולכן נקט רש"י שאמנם בשאר החגים הזכרת היום בדרשה מתקיימת בלימוד הלכות החג, אבל בפורים שחל בשבת ואין קוראים המגילה בו ביום, תקנו לדרוש בסיפור הנס בדומה לקריאת המגילה ובכך להזכיר עניינו של יום.

כתיבת וקריאת מגילת אסתר

מי כתב את מגילת אסתר?

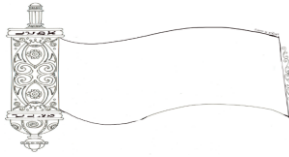
במגילת אסתר פרק ט' פסוק כ' ויכתב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחשוורוש הקרובים והרחוקים. ומפרש רש"י ויכתוב מרדכי היא המגילה הזאת כמות שהיא. ומשמע מדבריו שמרדכי כתב את מגילת אסתר. גם בהמשך הפרק בפסוק לב' ומאמר אסתר קים וגו' כתב רש"י אסתר בקשה מאת חכמי הדור לקבוע ולכתוב ספר זה עם שאר הכתובים וזהו ונכתב בספר". היינו רש"י מקשר את הנאמר בפסוק למה שאמרו במגילה דף ז' שבקשה אסתר מחכמים "כתבוני לדורות". והיינו שהמגילה נכתבה ע"י מרדכי ואסתר ושלחוה לחכמים ובקשו שיקבלו אותה להיות חלק מכתבי הקודש. וכן איתא בסדר עולם שמרדכי ואסתר כתבוה והיו קוראים בה בכל שנה ושנה.

אבל במסכת בבא בתרא דף טו' הביאו דברי הברייתא אנשי כנסת הגדולה כתבו יחזקאל, ושנים עשר, דניאל, ומגילת אסתר. והרי שאנשי כנסת גדולה כתבו ולא מרדכי ואסתר, ואין לומר דשאמרו לאנשי כנה"ג הכוונה למרדכי שאף הוא נמנה ביניהם. דיעויין שם ברש"י ד"ה "כתבו יחזקאל" שנתבא בגולה ואיני יודע למה לא כתבו יחזקאל בעצמו אם לא מפני שלא נתנה נבואה ליכתב בחוצה לארץ וכתבום אלו לאחר שבאו לארץ וכן ספר דניאל שהיה בגולה וכן מגילת אסתר. והרי שאנשי כנה"ג כתבו את המגילה בארץ ישראל, מפני שלא ניתנה נבואה להיכתב בחוצה לארץ. ומרדכי ואסתר ודאי כתבו את דבריהם בחוץ לארץ כשהיו תחת שלטון אחשוורוש בשושן מיד אחרי הנס.

דברי הגרי"ז, דין כתיבת מגילה כאיגרת, ודין כתיבתה כחלק מכתבי הקדש.

ובחידושי מרן רי"ז הלוי על הרמב"ם הלכות מגילה פ"ב, חידש שיש שני דינים בכתיבת המגילה א. דין כתיבת מגילה לצורך קריאתה לשם פירסום הנס. ובתורת 'מגילה' להיות נזכרת ונעשית בכל דור, באמת כתבוה מרדכי ואסתר. ב. דין שני לכתוב את המגילה בנבואה וברוח הקדש כדי שיחול עליה שם תורה ולהיותה חלק מכתבי הקדש ושיחול על קדושה כחלק מכד' ספרים כמו כל נביאים וכתובים, וזה יכול להעשות רק בארץ ישראל, וזה נעשה על ידי אנשי כנסת הגדולה אחר שבאו לארץ ישראל, וכמו שכתבו את נבואת יחזקאל אחר בואם לארץ ישראל כמו כן כתבו את מגילת אסתר רק אחר בואם לא"י.

והוסיף הגרי"ז שאלבא דאמת לחובת קריאת מגילה אין צריך להיותה כתובה בתורת כתיבי הקודש. אלא סגי שתכתב בתורת מגילה גרידא. ובזה פירש דברי האו"ז הל' מגילה שעג, ופסק כן ברמ"א סי' תרצא

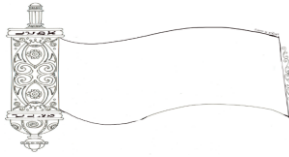
ה"ב שכל פרשיות המגילה עושים אותן סתומות, ויעויין בביאור הגר"א דטעמא מפני שהיא כ'אגרת'. והיינו הגם שלפי המסורה יש בה פתוחות וסתומות, יש לכתוב כל פרשיותיה סתומות. וביאר הגרי"ז שזהו מפני הדין המסוים של 'כתיבת מגילה' שתהא כאגרת, ולכן נכתבת הגם שאינה כתובה כפי שהיא בצורתה בכתבי הקודש. ועוד ביאר בזה הגרי"ז שיטת הרמב"ם הלכות מגילה פ"ב ה"ט שמגילת אסתר אינה צריכה עיבוד של העור לשמה, אבל הרמב"ן ור"ת ורוב הראשונים חולקים על הרמב"ם ומצריכים את עיבוד העור לשמה, וטענתם דכמו שלומדים שמגילה צריכה שרטוט דהיא כמו אמיתה של תורה כמו כן נלמד מהכא דבעינן עיבוד לשמה. וביאר הגרי"ז שהעיבוד הוא מדיני קדושת הספר ולדין מקרא מגילה אינה טעונה להיות בקדושת כ"ד ספרים. ומשא"כ דין השרטוט הוא מדיני הספר ולא מדיני הקדושה שבו.

ובאמת בספר לקט יושר לתלמידו של התרומת הדשן כתב מוכח בספר לקט יושר, שכתב דמגילת הכתובה בין הכתובים צריך לכותבה כצורת המסורה של כתבי הקודש, וגם צריכה לעיבוד לשמה. והרי הדברים משלימים את דברי הגרי"ז, שדין כתיבת מגילה לחוד, דין כתיבתה כחלק מכתבי הקדש לחוד.

שתי דינים בקריאת המגילה, מדין קריאת התורה או קריאת הלל, ומדין פרסומי ניסא

והנה כל זה לענין כתיבת המגילה. אך באחרונים מצאנו שאף לענין קריאתה יש שני דינים, דהנה במגילה דף ד' ואריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס. והראשונים הביאו שיטת בה"ג דאף נשים חייבות במקרא מגילה מ"מ אינן מוציאות את האנשים ידי חובתם. ופירש הרא"ש דבריו, שהנשים חייבות בשמיעת המגילה אבל לא בקריאתה. וצריך להבין פירושם של דברים האם ישנם שני מצוות בקריאת מגילה, מצוות שמיעה ומצוות קריאה, האם אלו שני חיובים שונים?

ובבאור הדברים כתב בספר מרחשת ס"י כב' וכן כתב בקהלות יעקב ס"ג, דאכן שני דינים יש במצות המגילה, א. צריך לקרוא את המגילה בגלל פרסומי ניסא, וזה כל אחד מחוייב אנשים וגם נשים כי כולם היו באותו הנס. אמנם בקריאת המגילה ישנו דין נוסף, קיום קריאת 'הלל'. שהרי לקמן דף יד' הקשו למה אין קוראין את ההלל בפורים, וכמה טעמים נאמרו בזה. ורב נחמן אמר: קרייתתה זו היא הלילא. היינו קריאת המגילה היא במקום הלל. ולהלכה הביאו הרמב"ם ובה"ג את הטעם הזה בלבד. נמצא שפורים הוא ככל יום טוב שיש בו חיוב קריאת הלל ואפילו יו"ט דרבנן כמו חנוכה, אלא שיוצאים ידי"ח הלל על ידי קריאת המגילה. וס"ל לבה"ג שנשים פטורות מחיוב קריאת ה'הלל' כשם שפטורות מקריאת הלל בכל שאר ימים טובים. ורק חייבות בגדר פרסום הנס, ולקיים מצוות פרסומי ניסא סגי בשמיעה, אך חיוב קריאת הלל הוא דין 'קריאה'. ולכן נשים יוצאות חיוב שמיעת מגילה אפילו בלא

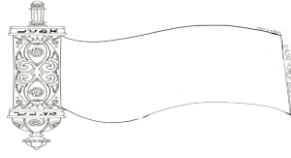
דין דין דשומע כעונה. ומשא"כ אנשים יש להם חיוב קריאה לכל אחד ואחד, ונשים שאינם מחוייבות בקריאה אינם יכולות להוציאם. ובזה יש לבאר לשון הגמ' בדף יח' "מצות קריאה, ופרסומי ניסא". דבאמת בקריאת המגילה מתקיימים שני מצוות, א. מצוות קריאה מדינא דחיוב קריאת הלל, ב. מצוות שמיעה מצד חיוב פרסומי ניסא.

ורבים הסמיכו לזה את חידושו של המאירי בדף יד', שלפי הטעם הזה דקריאתה זו הלילא, מי שנאנס ואין לו מגילה לקרוא בה צריך לקרוא את ההלל בפורים, שהרי הקריאה היא ההלל וכשאין מקיים מצות קריאה נשארת עליו חובת אמירת הלל. והביאו בשו"ת החתם סופר או"ח סי' קצב', והעיר דכיון שהרמב"ם נקט כטעם זה להלכה, מדוע לא הובא דין זה של המאירי בפוסקים. והוסיף להעיר דכשחל בשבת אמאי אין קוראים הלל בו ביום. (ולכאורה יש להוסיף להעיר דאף לדברי בה"ג אם אשה תקרא את המגילה באזני אנשים יקיימו בזה מצוות פרסומי ניסא, ויהיה סגי במה שיקראו הלל לאחר מכן.)

אך באמת נראה שמדברי הרמב"ם אין משמע כדברי המאירי, שכן לשון הרמב"ם היא 'ולא תקנו הלל בפורים, שקריאת המגילה היא ההלל', ומשמע מדבריו שמעיקרא לא תקנו הלל בפורים מפני הטעם שעל ידי המגילה יוצא קריאת הלל. ואין הביאור שאף בפורים יש חיוב קריאת הלל, ורק דע"י קריאת המגילה יצא ידי חובתו, אלא דמכיון שקוראים את המגילה כבר לא תיקנו חובת קריאת הלל. ואמנם לדעת המאירי בעצם קיימת חובת הלל בפורים אלא שהיא מתקיימת בקריאת מגילה. וכן היא שיטת החת"ס, והחת"ס הולך לפי שיטתו שנקט בתשובותיו יו"ד רלג' שקריאת ההלל בחנוכה חובה מהתורה, בקל וחומר מנס יציאת מצרים משעבוד לחירות, כ"ש ממוות לחיים. וא"כ בדין הוא לקרוא הלל אם אינו קורא המגילה. אמנם מדברי הרמב"ם אינו נראה כן.

בקהלות יעקב (שם) כתב לבאר דברי בה"ג בדרך נוספת יותר לפי פשוטו. דבקריאת המגילה, יש בה חובת קריאה מעניינו של יום כעין קריאה בתורה שתקן משה רבינו לקרוא וללמוד מענינו של יום, וזאת מלבד מצות פרסומי ניסא שיש במגילה. ודין פרסומי ניסא אפשר לקיימו בשמיעה בלבד, אך דין קריאה יוצאים בו רק מצד דין דשומ"כ. ולפי"ז יש לבאר דנשים מחוייבות בדין פרסומי ניסא בשמיעת מגילה, אך אינם מחוייבות בקריאת מגילה כשם שאינם מחוייבות בקריאת התורה. הלכך אינן מוציאות את האנשים במגילה, כי כלפי חובה זו אין הנשים בנות חיובא. ומהלך זה נראה יותר לפי פשוטו.

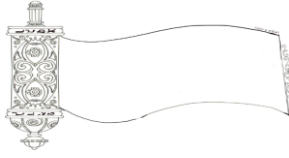
והנה אע"פ שלעצם ישוב דברי הבה"ג אין מחזור כל כך שיועיל היסוד הנ"ל, שהרי אמרו במגילה כג' אשה לא תקרא בתורה מפני כבוד הציבור, ומשמע דמעיקר הדין מוציאה את האנשים בקריאת התורה הגם שאינה חייבת, ורק מצד כבוד הציבור לא תקרא. ויש לעיין בזה. וכמו כן לפי ב' הדרכים הנ"ל יש

להעיר אמאי אין נשים יכולות להוציא אנשים בקריאת מגילה בליל פורים, שהרי בלילה אין חיוב קריאת הלל ואין חיוב קריאה בעניינו של יום, והוי רק מצוות שמיעה מחמת פירסומי ניסא. מ"מ עיקר הדברים לכאורה מוכרחים שהרי במסכת סופרים פרק יד ה"ג איתא "ברות ובשיר השירים באיכה ובמגלת אסתר (לגרסת הגר"א - אף קהלת) צריך לומר על מקרא מגילה ואע"פ שכתובה בכתובים. הרי שכללו מגילת אסתר עם שאר ארבע המגילות שמברך עליהם 'על מקרא מגילה'. ובשאר המגילות אין שייך כלל ענין פרסומי ניסא אלא חובת קריאה גרידא. ובהלכה יט' איתא שם 'כשם שקורין בתורה ומפטיר בנביא ביום כך חייב במגילה לקרותה ביום', ומשמע שמלבד חובת פרסומי ניסא יש בה חובת קריאה כקריאה בתורה ובנביאים.

ואת עיקר הדברים כבר מצאנו בצפנת פענח (הלכות ס"ת י והלכות מגילה א' ג'). ביאר שבני הכפרים המקדימים ליום הכניסה מקיימים בקריאתם רק מצות פרסומי ניסא, אבל מצות 'קריאה' אינה אלא בזמנה כשאר קריאות שקבוע להן זמן. והקלו על בני הכפרים לפטרם מחובה זו. ובזה פירש מה שבני הכפרים קוראים רק ביום ולא בלילה, מפני שעיקר ענין פרסומי ניסא הוא ביום ולא בלילה, והקלו בזה לחייבם רק ובזה ביאר גם דעת רש"י דף יט' שבן כפר שקרא ביום הכניסה, ונזדמן לעיר ביום יד' חוזר וקורא המגילה שוב עמהם. וטעם הדבר כי ידי מצות 'קריאה' לא יצא.

ויתכן מאוד שס"ל לבה"ג שאת דין קריאה מחמת פירסומי ניסא אפשר לקיים במגילה אפילו כשאינה כתובה כחלק מכתבי הקדש אלא רק דין מגילה ואיגרת עלה. אמנם דין קריאת המגילה כדין קריאת התורה את זה צריך לקיים דוקא ממגילה שנכתבה כדינה ככל כתבי הקדש. ולכן כתב שנשים אינן יכולות להוציא את האנשים.

פרסומי ניסא של חג הפורים

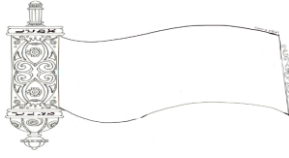
The following words are based on a שיחה that I heard as a young בחור from אדמו"ר מסלונים שליט"א בחור in the year תשנ"ב. The שיחה was said with great דבקות וחרדת הקודש and left a tremendous impression. It is my זכות to share it with you.

כשאנו מדברים על חיוב פרסומי ניסא בפורים, יש צורך להתבונן ולהבין את מהות הנס, כי במבט שטחי לא נבין כל כך מה הנס הגדול שקרה פה שצריך לזכור כל כך, הרי הכל נעשה בצורה כל כך טבעית. ושום דבר שחורג מגדרי הטבע לא התרחש פה. ולמה בכלל עשו לזה זכר כל כך גדול, כתבוני לדורות לאנשים ונשים וכי חסרו ניסים בכלל ישראל, והרי במגילת תענית היה רשימה גדולה לזכרון של ניסים שארעו לכלל ישראל, בתנ"ך עצמו מסופר על הנס שארע בימי חזקיהו, כשהגיע סנחריב והטיל מצור על ירושלים, צבא אדיר הקיף את ירושלים, כל האומות מסביב נכנעו לפני סנחריב, גם בבל הגדולה לא יכלה למולו, כל הערים בארץ ישראל נפלו לפניו, ורק ירושלים כאי בודד ניצבת למולו, וסנחריב לועג ליהודים, ומציע להם אלפיים סוסים אם הם יתנו רוכבים, אבל אין להם. וחזקיהו עצמו חרד והנביא ישעיהו הרגיע אותו. ובלילה מלאך ה' הכה מאה שמונים אלף חיילים וסנחריב נאלץ לסגת בבושת פנים. ומ"מ לא עשו חג לזכר הנס העצום? ומה כל כך חשוב בנס פורים שקבעוהו לדורות.

ובמיסמך גאולה לגאולה, איפה היה פה גאולה? היה נס הצלה וחזרו למצב הקודם, נשארו בגלות לא היה פה גאולה, אכתי עבדי אחשוורוש אנן, אי אפשר להגיד הלל בשלימות, כי לא הייתה גאולה שלימה.

וזה לא רק שנס פורים התייחד בכך שעשו לו זכר לכל הדורות, אלא אז באותו זמן הנס השאיר רושם עצום על היהודים. כמו שאמרו בגמ' קיימו וקבלו, קיימו מה שקבלו כבר, הדר קיבלוה ברצון, במתן תורה היה עדיין חסר ברצון, אמנם כלל ישראל אמרו נעשה ונשמע, אבל לא מספיק לבטא רצון ואהבה, לאחר מכן היו את הניסים כשנכנסו לארץ, ואת בניין בית המקדש, שעל זה אמרו יום חתונתו ויום שמחת לבו, אלו המאורעות הגדולים והחשובים ביותר בהיסטוריה של העם היהודי מעמד הר סיני ובנין בית המקדש, אבל כל זה לא הספיק להביא את היהודים למצב של קיבלוה ברצון, ורק אז בימי מרדכי ואסתר קיבלוה ברצון. מה קרה דוקא בפורים, כשהכל נראה כל כך טבעי, שהביא את היהודים למצב של קיבלוה ברצון.

וגם דוד המלך התפלל זכרני ה' ברצון עמך, ואמרו במדרש שדוד המלך ביקש שה' יזכור אותו בעת שהוא יעשה את הנס של פורים. כידוע זה זכייה גדולה להיזכר בעת רצון ודוד המלך ביקש להיזכר

באותה עת רצון של נס פורים. ולא ביקש זאת דוד על העת רצון של בנין בית המקדש או על כל עת רצון אחרת, רק על אותה עת רצון מיוחדת של נס פורים.

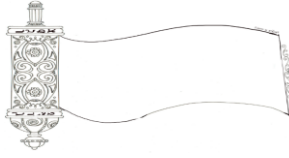
ועוד בדברי חז"ל אנו מוצאים שייחדו את נס פורים יותר משאר המועדים במה שאמרו כל המועדים עתידין ליבטל, וימי הפורים אינן בטלים לעולם. וגם בתורת הנסתר כתבו כן המקובלים, ויעויין בספר קב הישר פרק קב' שמביא את לשונו של האר"י בצורה השווה לכל נפש, "וְצָרִיף אָפָה לְדַעַת, כִּי יֵשׁ עוֹלָם קָדֵשׁ לְמַעְלָה, שֶׁהוּא קְדוּשׁ וְנוֹרָא מְאֹד, וְאֵין אוֹתוֹ הָעוֹלָם מְתַגְלָה לְחוּץ מִחֻמַּת רֹב קְדוּשָׁתוֹ, כִּי אִם פֶּעַם אַחַת בְּשָׁנָה, וּמִתְחִיל לְהִתְגַּלּוֹת בְּהִתְחַלַּת קְרִיאַת מְגִלָּה, וּמִזֶּה הָעוֹלָם הֵיךָ שָׂרֵשׁ נִשְׁמָתוֹ שֶׁל מְרַדְכֵי הַצַּדִּיק. וְצָרִיכִין אָנוּ לְעוֹרֵר רַחֲמִים, שֶׁיִּתְגַּלֶּה הָעוֹלָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל לְחוּץ, וְיִשְׁפִּיעַ וְיֵאִיר עַל רֵישֵׁי דְעַמָּא [פְּרוּשׁ: רֵאשֵׁי הָעַם], הַמְתְּאֶסְפִים לְשִׁמְעַ מְקַרָּא מְגִלָּה בְּלֵב טְהוֹר, בְּלֵב שֶׁל פְּנִינָה" זה כל כך גדול ונשגב מבינתנו, עולם קדוש ונורא שאינו מתגלה כל השנה מרוב קדושתו, ורק בפורים הוא מתגלה, ואנו תמהים מה כל החרדה הזאת? מה הגדלות היתירה הזו שיש בפורים שאין בשאר ימים טובים.

ולסיכום תמיהותינו

1. למה עשו לנס פורים זכר יותר משאר הניסים שנראים לכאורה יותר גדולים ממנו
2. למה על כלל ישראל נס פורים השאיר בזמנו רושם עצום יותר מכל מאורע אחר בתולדותם
3. למה מהותו של פורים יותר גדולה וחשובה משאר החגים ויו"ט.

מהות העבירה בימי המן, שאלת אסתר ותשובת מרדכי

במדרש נאמר שאסתר שלחה את התן למרדכי ותצווהו על מרדכי לדעת על מה זה ועל מה זה, אמרה לו מימיהם של ישראל לא באו לצרה כזאת, שמא כפרו בזה אלי ואנווהו, שמא כפרו בלוחות שכתוב עליהם מזה ומזה הם כתובים? אסתר רוצה לדעת למה הגיע כזה עונש? הקב"ה כל משפטיו צדק, כל חוקיו יושר, למה הגיע לכלל ישראל כזה עונש גדול, וכבר נחתם בטבעת המלך ואין להשיב. מה העוולה הגדולה שהם עשו, עד כדי כך שנגזר עליהם והעם לעשות בו כטוב בעיניך להשמיד להרוג ולאבד, אנחנו יודעים היטב מה הכוונה להשמיד להרוג ולאבד, חווינו זאת רק מלפני כשבעים וחמש שנה, מה קרה פה שזה מגיע לכלל ישראל. ואסתר שואלת אולי כפרו בלוחות כפרו בתורה, או אולי חלילה כפרו בהקב"ה, כי סיבה אחרת לכזה עונש לא יכולה להיות. ומרדכי עונה לה, ויגד לה מרדכי את כל אשר קרהו, לך אמור לה בן בנו של קרהו בא עליהם, עמלק בא, אשר קרך בדרך. והנה מרדכי מספר לה שהמן מזרעו של עמלק בא להלחם עמם, אבל מרדכי לא מסביר לה את הסיבה, אסתר הרי

שאלה למה זה קורה, אי אפשר לתקן אם לא יודעים למה, אי אפשר לעשות תשובה אם לא נדע את החטא. אבל מרדכי רק מספר לה מה קרה, אבל היא לא שאלה מה קרה היא שאלה למה, כי אם יודעים למה אז אולי אפשר לתקן, אולי אפשר לעשות משהו, אבל מרדכי לא נותן לה תשובות שהיא רוצה.

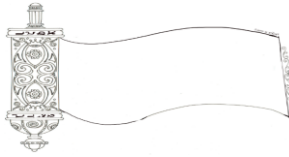
האם מרדכי לא יודע את סיבת הפורענות, הוא בוודאי יודע, כמו שנאמר ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, ובתרגום ובמדרשים מובא שבעל החלום או אליהו הנביא אמר לו, שסיבת העונש כי נהנו מסעודתו של אותו רשע כשהם הלכו לסעודת אחשוורוש. ומכיון שמרדכי יודע למה הוא לא עונה לאסתר את התשובה האמיתית. (ואמנם בגמ' נחלקו בסיבת העונש, אם מפני שנהנו או מפני שהשתחוו לצלם, אך במדרשים נראה שזה הטעם)

ובאמת צריך להבין, האם מה שנהנו מסעודתו של אותו רשע זה כזו עבירה נוראה ואיומה שמגיע בעבורה עונש כה איום, בחורבן בית המקדש היו עבירות יותר נוראות, ע"ז ג"ע שפי"ד ג' חמורות, ובאמת היה עונש גדול, אך לא הייתה גזירת כליה, ופה לראשונה בהיסטוריה של כלל ישראל נגזרה גזירת כליה, מה חמור כל כך בנהנו מסעודתו של אותו רשע יותר מכל שאר עבירות.

מצב בני ישראל בשלהי ימי בית ראשון, ומצבם לאחר החורבן בימי מרדכי

אנחנו נראה איך הנביא ישעיה מתאר את המצב של היהודים בימי בית שני בפרק נח : קרא בגרון אל תחשוך כשופר הרם קלך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם. ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפצון כגוי אשר צדקה עשה משפט אלהיו לא עזב ישאלוני משפטי צדק קרבת אלהים יחפצון.

הנביא ישעיה עצמו מתפלא, הרי היהודים בעלי פשעים וחטאים, ובכל אופן הם באים כל הזמן לנביא ודורשים את ה', קרבת אלוקים יחפצון. כלל ישראל אכן היה במצב איום, הם התדרדרו חטאו ופשעו, היה יצר הרע נורא ואיום, אבל בלב פנימה הם לא השלימו עם כך, קרבת אלוקים יחפצון, היה להם רצון ותשוקה לעשות רצון ה', אבל למעשה הם לא הצליחו ולכן הם נענשו על עבירותיהם. אבל הרצון הפנימי בער בקרבם קרבת אלוקים יחפצון להתקרב להקב"ה. זה מהותו של יהודי, קרבת אלוקים יחפצון, הוא יכול ליפול וללכת בעצת יצרו, ואז הוא זקוק לתשובה ואם לא יש חלילה עונש, אבל בלבו פנימה רצונו האמיתי קרבת אלוקים יחפצון. וישעיה מתאר זאת שלמרות חטאיהם הם באים אליו יום יום לדעת דרכי ה' ולבקש קרבתו.

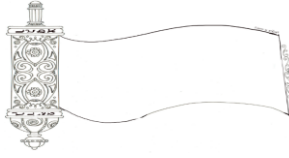
אך כל זה היה בימי בית המקדש, כשהשכינה שרתה בתוכם. אבל עכשיו לאחר שבעים שנה בגלות. כבר יכלו להגיע למצב שהם נהנו מסעודתו של אחשוורוש. נהנו מסעודתו אינו נמדד דוקא בגודל החטא והעבירה, יתכן שמבחינת חומרת העבירה עצמה היא פחותה ביחס לעבירות אחרות, אבל נהנו בזמן שאחשוורוש לובש את בגדי כהן גדול, וחוגג את זה שעברו שבעים שנה ועוד לא נבנה בית המקדש ומסתמא לא ייבנה בקרוב. שמחת אחשוורוש מכך שכלל ישראל יישאר בגלותו והשכינה לא תחזור לשרות במ בזמן הקרוב, והוא מסוגל להתמש בקדוש והיקר ביותר לכלל ישראל בגדי כהן גדול בסעודתו הטמאה, והם היו במצב שהיו מסוגלים להנות מסעודה זו, אין זה גודל החטא כמו שזה מראה ומצביע על הריחוק, על הניתוק, על חוסר הקשר. רק לפני שבעים שנה הם מצאו והשתוקקו לקשר ולדביקות, ועכשיו לבם קר ורחוק מכל זיק וגעגוע לא-ל חי.

כלל ישראל היא כבשה שמוקפת בשבעים זאבים, על פי דרך הטבע היא לא יכולה להתקיים, כל הקיום של כלל ישראל זה בגלל הדביקות והקשר שיש ליהודים בהקב"ה. אנחנו רוצים אותו והוא רוצה אותנו, כי אנו עמך ואתה אלוקינו, אנו בניך ואתה אבינו, אנו עבדיך ואתה אדוננו. הקשר והדבקות הזו הוא כל כוחנו להתקיים בעולם הזה. אבל כשכלל ישראל התנתקו כביכול מהקשר שלהם למעלה, זה כבר לא עניין אותם, לא זה הייתה תשוקתם ורצונם, אז כביכול מידה כנגד מידה הנהגה של מעלה כנגד הנהגה של מטה, הקב"ה מאבד חשקו ותשוקתו בעם ישראל חלילה, והראשון שחש בזה עם החושים הטמאים שלו, הראשון שמזהה את החולשה של כלל ישראל, זה עמלק, ראשית גויים עמלק הוא מיד מרגיש כשעם ישראל איבדו את כח המגן שלהם, את התקשורתם למעלה.

וזה ענה מרדכי לאסתר את חושבת שיש פה עבירה ועונש, ולכן את שואלת איזו עבירה נוראה התרחשה פה, אבל לא זה לא עונש על עבירה, זה סוג הנהגה אחרת לגמרי, זה לא בגלל עבירות, זה הקב"ה כאילו מאס בכלל ישראל, הקב"ה כביכול איבד את החשק שלו את התשוקה בכלל ישראל, בגלל שכלל ישראל מצידם איבדו את החשק והתשוקה שלהם. קרהו, קרירות, קאלטקייט, כלל ישראל איבד זה היה הנפילה הגדולה של כלל ישראל שמעולם קודם לכן לא חוו.

ועל זאת מוסבים דברי הגמ' במסכת מגילה דף יא' על הפסוק ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתי ולא געלתי לכלתם. הגמ' אומרת שמדובר זמנם ובני דורם של מרדכי ואסתר שאז היו בארץ אויביהם, ומשמע שהגיע להם שה' ימאס ויגעל אותם, בגלל שכביכול איבד את החשק בנו, ואעפ"כ לא מאס בנו.

וכל זאת למה?

גילוי של פורים

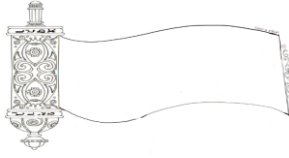
זה מה שנתגלה בפורים, שלא יכול להיות באמת כזה מצב שכלל ישראל מתנתקים לחלוטין מהקב"ה. יש לכל יהודי נקודה נסתרת, מקום נסתר בתוכו, לפעמים מוסתר לחלוטין הסתר אסתיר, אבל באותה נקודה שבפנים, מתוך יחידה שבנשמתו, כל יהודי חופץ וחושק באהבה עזה בהקב"ה. ומרדכי ואסתר כינסו את כל היהודים ומתוך כך כנסו את היהודים הנקודה הזו נתגלתה והתעוררה, כי לא יכול להיות באמת כזה מצב שהיהודים מנותקים לגמרי.

ולא יכול להיות מצב שהקב"ה מצידו יתנתק כביכול מכלל ישראל, על אותו פסוק הנ"ל שעליו אומרת הגמ' במסכת מגילה שהוא מדבר על זמנם של מרדכי ואסתר "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם", אומר הזוהר בפרשת בחוקותי "משל לבר נש דרחים איתתא, והות דיירא בשוקא דבורסקא, אי לא הות היא תמן לא עייל בה לעלמין, כיון דהיא תמן דמי בעינני כשוקא דרוכלי, דכל ריחין טבין אשתכחו תמן, לא מאסתים ולא געלתים בגין דחביבותא דנפשאי בינייהו הה"ד לכלתם, חסר ו' ככלה הם חשובים בעיני. אפילו כשכלל ישראל כביכול נמצא בשוק של בורסקי, בגלל מעשיהם הרעים, ריח רע נודף, והקב"ה כביכול מגיע ומשרה שכינתו באותו שוק של בורסקי, שום דבר לא עוצר את השראת השכינה, בגלל כלתם, חביבותא דנפשאי, אהבת חייו נמצאת שם.

ההבדל בין פורים לכל השנה

האור הגדול והקדוש הזה הוא תמיד בהסתר, כל השנה ההנהגה עם בן אדם לפי מעשיו, בן אדם זוכה להארות ולשפע לפי המעשים הטובים שלו, אבל בפורים האור מתגלה לכלל, ובכל שנה מרדכי מעורר שוב את האור הקדוש הזה, אשר אבוא למלך אשר לא כדת, אפשר להתקרב למלך לא לפי הסדר הרגיל. לא משנה המצב, ולא משנה עד כמה כל אחד שקוע באותו שוק של בורסקי, יש עולם גדול וקדוש שמתעורר שבו אפשר לבוא למלך אשר לא כדת, וזה נשאר לדורי דורות.

והאור הזה נתגלה בתוך סדרי הטבע, שאדרבה לא ירדה השכינה באופן שכלל ישראל כולו נתעלה בקדושה וטהרה והיה ראוי להשראת השכינה, אלא בתוך מדריגתם השפלה כי אני ה' השוכן אתם בתוך טומאתם, כשהכל נראה כל כך טבעי ואין מקום לכאורה לקדושה לחול, דוקא בתוך אותה טבעיות נתגלה החיבור הגדול ביותר שיש להקב"ה עם בניישראל. כי כשבני ישראל בדרגה עליונה והשכינה שורה עליהם בגלוי, אז יש מקום לחשש שאם חס וחלילה יחטאו ויפלו ממדריגתם שוב לא יהיו זכאים לאותה השראת קדושה עליונה. אך בפורים נתגלה שבתוך מדריגתם הנמוכה ה' חפץ בהם באהבה בל תתואר.

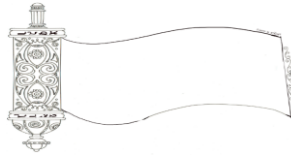

ולכן אע"פ שכל המועדים בטלים לימות המשיח, אך אורו של פורים שמעיד על אהבה שאינו תלוייה בשום סיבה, אהבה עצמית, זה יהיה קיים לעולם ועד.

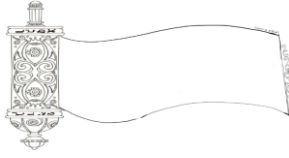
וכשהאור הזה התגלה בפורים, הוא גרם לכלל ישראל לקיימו וקבלו מאהבה מה שלא יכלו לפעול בנפשם עד אז, עד פורים ודאי היו התגלויות מרובות הוד, היהודים ראו בהתגלות הקב"ה על הים ועל הר סיני, ואש ירדה על המשכן, ועשרה ניסים בבית המקדש, אבל סוף כל סוף כיון שבעולם הזה אנו שרויים ויצירי חומר אנן, תמיד מנקרת השאלה מאן יימר שבאמת נוכל לעמוד בכך לאורך זמן. ואם לא נהיה ראויים הרי השכינה תסתלק חס וחלילה, ורק בפורים כשהתגלתה אהבה שאינה תלוייה בדבר כלל, כשהתגלה אותו ניצוץ קדוש שאפילו בתוך המיאוס לא יתכן ניתוק ממנו כלל בשום אופן,

ולכן אלו הם המצוות המיוחדות לפורים, משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, מצוות של האחדות, וחייב אדם בעת המשתה להשריש בעצמו, בחבריו, ובבני ביתו, שזה לא משנה איך הוא נראה עכשיו, אם הוא ברוך מרדכי או חלילה כארור המן, זה נוגע לכל השנה, עכשיו כל יהודי רצוי, כל יהודי אהוב, עכשיו הזמן להזכיר לכל אחד שיש לו נקודה פנימית שהוא לא יכול לאבד אותה בשום פנים, בנקודה הזו הוא רוצה וחפץ את הקב"ה, והקב"ה חפץ בו, לפעמים הנקודה נסתרת ולא מרגישים אותה, ולפעמים היא בכמה וכמה הסתרות, אבל אחת בשנה בלי הבנה בלי להבין למה, בלי דעת, אלא עד דלא ידע למעלה מכל ידיעה והבנה החיבור הקדוש הזה מתגלה. וזה עיקר הפרסומי ניסא שמתגלה לנו במגילה.

ולכן לחלק של הפרסומי ניסא שייכים גם גברים ונשים, לפרסם לגלות ולהודיע, שהקב"ה חפץ בכלל יהודי, לא יתכן שהוא יגיע למצב שהוא יתנתק לחלוטין. זה מה שצריך לחזור ולהודיע בפורים, לגלות את הקשר הנפלא את הקשר המתוק שבין כלל ישראל להקב"ה, יהודי צריך לקחת מפורים את ההכרה הברורה שיהודי הנהו, והמהות של יהודי היא שלא יתכן שהוא באמת מנותק וקרוע ממנו, אלא בכל מצב שהוא יש דרך לחזור אליו, לעיתים שלא כדת, וכל הפושט יד בבקשה להקב"ה נותנים לו ואין מדקדקים בו, ויתקיים בנו קיימו וקבלו באהבה.

דברי תורה בעברית

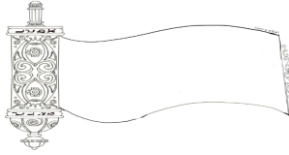
ברוב עם הדרת מלך

יונתן זאב קירשנער

איתא במגילה (ג.) אמר רב יהודה אמר רב: כהנים בעבודתן, ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה, תניא נמי הכי: כהנים בעבודתן, ולוים בדוכנן, וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. מכאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה, קל וחומר מעבודה. ומה עבודה שהיא חמורה מבטלינן, תלמוד תורה לא כל שכן.

והקשה התוס' (שם ד"ה מבטלין כהנים מעבודתן לשמוע מקרא מגילה) אמאי מבטלין והלא אחר הקריאה יש הרבה שהות לעבודה? ויש לומר דכיון דמשהאיר היום הוי זמן עבודה והם מניחין אותה בשביל הקריאה משום הכי קרי ליה ביטול. וא"ת ויעשו עבודתן מיד ואחר כך יקראו המגילה לבדם? וי"ל דטוב לקרות עם הצבור משום דהוי טפי פרסומי ניסא.

והוסיף הנצי"ב (העמק שאלה לד:ה) ור"ל דכמו שאין ת"ת נידחית במצוה שאפשר להעשות ע"י אחרים, ואע"ג שמצוה לכל אדם להזדרז ולהקדים למצות ע"י עצמו, מכ"מ כיון שאין גוף המצוה נידחית לגמרי ת"ת קודם למעשה בזה. וה"ה במצוה שאינה עוברת אע"ג שזריזין אין מחמיצין את המצוה כדכתי' ושמרתם את המצות ותני' במכילתא מכאן שאין מחמיצין אה"מ, מכ"מ בשביל ת"ת רשאי לאחרה וכמש"כ לעיל שם דמש"ה קיי"ל ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה. וה"נ בכל הידור מצוה אין מבטלין ת"ת כיון שאין גוף המצוה נידחית. וא"כ ה"ל ס"ד דהא דמצוה לקרות מגילה בציבור אינו אלא משום ברוב עם הדרת מלך כדאי' בפסחים ד' ס"ד ויומא ד' ע' וא"כ אין ת"ת נידחית משום הא. כיון שמכ"מ יקרא המגילה אח"כ בפ"ע. קמ"ל דמבטלין ת"ת בשביל פרסומי ניסא שהוא מגוף המצוה. ולמדנו מדמבטלין עבודה בשעתה בשביל לקרות בצבור ש"מ דמכש"כ ת"ת דיחיד דקיל. אבל בת"ת דרבים לא שייך זה הדין כלל. שהרי יכולין לקרות בצבור אח"כ ובעניין שלא יקראו כלל אחר כך, לא נצרכנו ללמוד מעבודה כלל ובהא קיל ת"ת מכל מצות שבעולם. וע' מש"כ המג"א סי' תרפ"ז סק"ג. ולא ת"ת דרבים דחמירא לחוד מאחר את המגיל' אחר לימודם. אלא אפי' שאר מצוה שיש לה איזה מעלה על מגילה ראוי להקדימה לפני מגילה אם אך יהא אותו הצבור שיהיו קוראין אותה גם אח"כ. ולפי דבריו נמצא דעם הציבור רוצה להתאחר בעבור שישלם את השיעור אז טוב להשלים השיעור ואחר כך קורא את המגילה אבל אם הציבור לא רוצה לחכות אז מבטלין תלמוד תורה למקרא מגילה. ואף על פי שבני הישיבה יכולים לקרות המגילה אחר השיעור סוף סוף קריאה זו חיסר את מעלת הרוב עם ואם כן טוב להפסיק את השיעור ולקרא עם הציבור לקיים ברוב עם הדרת מלך.

ומקורו של המ"א הוא בחידושי הר"ן (מסכת מגילה ג.) דאפילו רב מודה דמצוה מן המובחר לקרותה עם הצבור משום פרסומי ניסא ולפיכך בשעה שהצבור קורין מבטלין עבודה ות"ת ובאין לשמוע עם הצבור ואע"פ שיש בבהמ"ד אפי' מאה כשל בית רבי משום דברוב עם הדרת מלך.

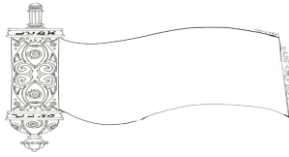
וכדאי להביא את מקורות השונים בש"ס להבין את מהות דיני ברב עם הדרת מלך ופרטיה.

מקורות

הנצי"ב לעיל הביא שתי מקורות וזה לשונו של הגמרא בפסחים (סד: וכמו כן נמצא בזבחים יד:): נותנו (את דם הקרבן פסח) לחבירו. שמעת מינה הולכה שלא ברגל הויא הולכה. דילמא הוא נייד פורתא! ואלא מאי קא משמע לך? הא קמשמע לך: ברב עם הדרת מלך. קבל את המלא ומחזיר את הריקן וכו'. אבל איפכא לא. מסייע ליה לרבי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש: אין מעבירין על המצות. ולפי פשוטו של סוגיא נלמד שראוי לחלק מעשה העבודה להרבה כהנים במקום שיכול כהן אחד לעשותו. ונמצא שאף על פי שבסדר כזה אין שום כהן עושה את המצוה מהתחלה עד הסוף וכל אחד עוסק בחלק המצוה באופן שבין כולם נעשית כל המצוה, וזה מטעם ברוב עם הדרת מלך.

וכמו כן נמצא ביומא (כו.) לגבי הפייסות דתניא הרביעי חדשים עם ישנים וכו'. מתניתין דלא כרבי אליעזר בן יעקב. דתנן, רבי אליעזר בן יעקב אומר: המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח. במאי קמפלגי? מר סבר: ברב עם הדרת מלך, ומר סבר: מקום שכינה לאו אורח ארעא. ולפי שיטת המשנה הכהנים שהיו מעלים את אברי קרבן התמיד מהכבש של המזבח על גבי המזבח להקטירם, לא היו אותם הכהנים שהעלו את האברים על גבי הכבש דטוב יותר לחלק את המצוה בין הרבה כהנים מלתת את כל המצוה לכהן אחד. אולם פליג רבי אליעזר בן יעקב וסבר דלאו דרך ארץ לחלק את המצוה כמו שמסביר רש"י (שם) דמיתחזי כמאן דטריח ליה מילתא ומשום כך העביר לכהן אחר.

והקשה התוס' דמאי שנא הא דפליג רבי אליעזר בן יעקב על הדין של ברוב עם לגבי קדשים ומדוע לא פליג לגבי דם פסח? (שם ד'ה מקום שכינה לאו אורח ארעא) ומתרץ דאין שתי הסוגיות דומה, דהתם (לגבי דם הפסח) לא שייך למימר לאו אורח ארעא שהרי כשהיה נותנה לחבירו לא היה הולך לו אלא חוזר ומקבל ומושיט וחוזר ומקבל ומושיט שהרי רוב פסחים היה להם אבל היכא שמוליד עד לכבש והולך לו ההוא ודאי לאו אורח ארעא. וסברא זה נהירא דכל זמן שכהן הראשון נמשך במעשה מצוה אז אין אומרים לאו אורח ארעא, אבל אם הכהן הולך עם ידיים ריקות ועדיין המצוה לא גמר אז זה מיתחזי כמאן דטריח ליה מילתא. ולפי זה נלמד שרבי אליעזר בן יעקב לא פליג על הדין של ברוב עם והסברא

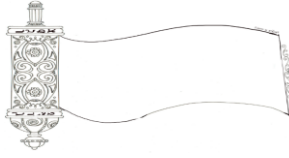
שטוב לחלק מצוה בין הרבה אנשים, אלא שהוסיף פרט דדין זה שייך רק כשהראשון עדיין עוסק בשאר פרוסה של אותו המצוה.

ולגבי בנה של מרתא בת בייתוס גם כן נמצא את העניין לחלק את המצוה כל זמן שאפשר דתנן (סוכה נב:): אמרו על בנה של מרתא בת בייתוס שהיה נוטל שתי ירכות של שור הגדול, שלקוח באלף זוז, ומהלך עקב בצד גודל. ולא הניחוהו אחיו הכהנים לעשות כן משום ברב עם הדרת מלך.

וכמו כן נמצא בתנופת חזה ושוק דתניא (מנחות סב.) כיצד עושה? מניח אימורין על פיסת היד וחזה ושוק עליהן, ובכל מקום שיש לחם הלחם מלמעלה. היכא? אמר רב פפא: במלואים. מאי טעמא? אילימא משום דכתיב: שוק התרומה וחזה התנופה על אשי החלבים יביאו להניף תנופה, והכתיב: את החלב על החזה יביאנו. אמר אביי: ההוא דמייתיליה כהן מבית המטבחים ורמי ליה. והכתיב: וישימו את החלבים על החזות! ההוא דיהיב ליה לכהן אחרינא ואזיל ומקטר ליה, והא קמ"ל, דבעינן שלשה כהנים, משום דכתיב: ברוב עם הדרת מלך. ונמצא ששלשה כהנים היו עוסקים בתנופת חזה-ושוק ואמורים של שלמים, אחד שהיה מביאם מבית המטבחים ונותנם לכהן המניף, אחד שהיה מניף, ואחד שהיה מקבלם מהמניף ומקטירם.

ועדיין יש להקשות דלפי שיטת רבי אליעזר בן יעקב איך יכול לצאת הראשון שעדיין לא השלים העבודה והא מחזי כטרחא? וצריך לומר שרבי אליעזר בן יעקב לא סבר שהראשון צריך להשלים כל המצוה רק שצריך להשלים את סעיף קטן של המצוה. דהיינו או ההלכה או הקבלה או ההקטרה. אולם ביומא החכמים סובר שהמעלה איברים לכבש היא פרט נפרד מהמעלה אותן למזבח ועל זה פליג רבי אליעזר בן יעקב וסבר שכל זה היא פרט אחד ואם כן אין יכול לחלק את פרט זה רק אם הראשון עדיין עוסק גם כן כמו לגבי דם הפסח.

וכמו כן פסק המרדכי (מסכת מגילה פרק בני העיר) השיב הר"י מוינ"א בספר א"ז על ששאלתם ששמעון מוחה ביד מי שקנה מן הקהל להוציא ס"ת מן הארון הקודש ולתתה ביד ש"ץ וכן להחזירה והמעות הללו באות לכיס של צדקה ושמעון מוחה מפני שזו מצוה של החזן נראה בעיני שלא כוון יפה אותו שמעון שהרי במה זכה בה החזן ודאי אילו לא היה יכול לקרות בספר תורה אלא הוא ודאי היה זוכה אבל עתה שיכול אחר לקרות מעשה בכל יום שראובן מתפלל שחרית ושמעון קורא ולוי מתפלל מוסף וא"כ היאך נאמר שזכה בה ותנן בתמיד נשחט שחט ישראל וקבל הכהן נתנו לחבירו וחבירו לחבירו ואמרינן בגמרא שמע מינה הולכה שלא ברגל שמה הולכה דילמא דנייד פורתא ומאי קא משמע לן ברוב עם הדרת מלך והלא דברים ק"ו ומה הכהן שכבר זכה שכבר קיבל הדם בידו אעפ"כ נותנו לאחר להוליכו ואותו המוליד

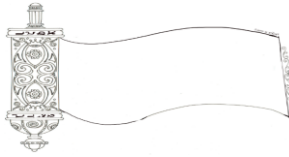

נותנו לאחר לזורקו משום ברוב עם הדרת מלך כל שכן בנדון זה וכן המשפט. ונמצא שאם נשלים פרט בהעבודה אז ראוי וטוב שאחר המשיך בפרט השני מטעם ברוב עם. ולפי זה אחד מתפלל שחרית ואחד קורא בתורה ואחד מתפלל מוסף. ויש לדון בכל מצוה שיש איזה פרטים אז מתי אומרים ברוב עם הדרת מלך ומחלק את המצוה להרבה אנשים או אם כל המצוה היא פרט אחד ואז אומרים המתחיל במצוה אומרים לו גמור כמו לגבי תקיעת שופר שפסק הרמ"א (א"ח תקפה:ד) ראוי שאותו התוקע יתקע גם כן על סדר הברכות כי המתחיל במצוה אומרים לו גמור.

מקורות נפרדים

אולם כל זה אינו שייך למקרא מגילה כי כל משבאירנו היא נאמר רק לגבי מצוה אחת שטוב לחלק להרבה בני אדם אבל כל איש יש לו חיוב מיוחד לקרות את המגילה ואיך אנו רואים ששייך לומר ברוב עם הדרת מלך בנדון כזה. והוסיף הנצי"ב עוד מקור להדין של ברוב עם מהגמרא ביומא.

המשנה אומר (דף סח:): הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין, והרואה פר ושעיר הנשרפין אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא. ולא מפני שאינו רשאי, אלא שהיתה דרך רחוקה, ומלאכת שניהן שוה כאחת. דלפי סדר עבודת יום הכיפורים היה עבודת שונות שהתקיימה באותו זמן ולפי זה איש אחד לא יכול לראות את שתי עבודת כי הם היו עושים באותו זמן במקומות נפרדים. ועל זה הקשה הגמרא מה בא המשנה להודיענו ואיזה חשש איסור אנו חושבים שהמשנה צריך לומר לנו "ולא מפני שאינו רשאי". ומתוך (שם דף ע.) דמהו דתימא כדריש לקיש. דאמר ריש לקיש: אין מעבירין על המצות. ומאי מצוה ברב עם הדרת מלך, קא משמע לן. ורש"י מסביר (שם ד"ה אין מעבירין על המצות) דמהו דתימא האי נמי אעבורי הוא, שמניח זו והולך לראות זו. ונמצא שאנו מדברים על איש אחד שהיה נמצא קרוב להמקום שכהן גדול קורא ועדיין לא התחיל הכהן גדול לקרות ואז האיש זה רצה לצאת למקום שהפר ושעיר יישרף. והו"א שיהיה אסור לצאת משום דברוב עם הדרת מלך ועל ידי עזיבתו יהיה חסרון במצוה זה קמ"ל דמותר לצאת. ומסביר רש"י (שם ד"ה קא משמע לן) דלאו מעבר הוא, מאחר שאינו עסוק בה. והיה אפשר לבאר את דברי רש"י דאין אומרים מעבירין על המצות רק אם עוסק במצוה כמו הכהן בהעבודה אבל האיש שרק רואה את העבודה אינו עוסק ממש במצוה ואם כן הוא יכול לצאת. אבל סוף סוף האיבעיא של הגמרא נלמד על המצוה של ברוב עם וזה שייך לא להכהן אלא להרואה. ולכן צריך לומר דיש שתי דינים של ברוב עם הדרת מלך. אחת שהאדם עוסק בפרט של המצוה ואז אומרים אין מעבירין על המצות והשני היא כשאדם מכניס לצופה על אדם אחר שעושה מצוה ואז יכול לצאת ואין שייך לומר אין מעבירין כי אדם זה אינו עוסק במצוה עצמו אלא במצוה של ברוב עם.

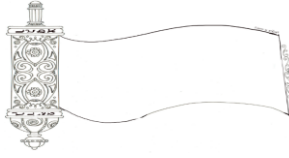
וכמו כן נלמד הג"ר שלמה הכהן מוילנא בשו"ת מקור חיים (סי' ג') סמך על המנהג לאחר את ברית מילה עד אחר חצות היום כדי שיבואו הקרואים. שאף שמבטל מצות זריזין מקדימין, מ"מ מרויח מזה מצות ברוב עם הדרת מלך, ואפשר ששניהם שקולין הם, דהא ודאי דזריזין מקדימין למצות אינו אלא מדרבנן וקרא הוי רק אסמכתא בעלמא, דאטו מאברהם ניקו ונגמור דהוי זריז טפי. ולפיכך שניהם שקולין דגם ברוב עם הוי מדרבנן. ואל תשיבני מהסוגיא דר"ה שמפורש להדיא דזריזות עדיפא מרוב עם... דשאני התם דמצות רוב עם הוי ספק, שמי יודע אם במוסף ירבו אנשים בביה"כ, וביטול הזריזות ודאי, ואין ספק דוחה ודאי, משא"כ גבי מילה שניהם ודאים.

סוג שלישי

וזה לשון הגמרא ראש השנה (דף לב:) העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה השני מתקיע, ובשעת הלל הראשון מקרא את ההלל. מאי שנא שני מתקיע? משום דברב עם הדרת מלך, אי הכי הלל נמי נימא בשני משום דברוב עם הדרת מלך. אלא מאי שנא הלל דבראשון משום דזריזין מקדימין למצות, תקיעה נמי נעביד בראשון, משום דזריזין מקדימין למצות? אמר רבי יוחנן: בשעת השמד שנו. ורש"י מסביר (שם ד"ה בשעת השמד שנו) אויבים גזרו שלא יתקעו, והיו אורבין להם כל שש שעות לקץ תפלת שחרית, לכך העבירוה לתקוע במוספין. ולפי דבריו נמצא שזריזין היא מעולה מברוב עם אבל אם אינו שייך לזרז כמו בשעת השמד אז יכול להתאחר וגם יש מעלה של ברוב עם אבל זה משני לזריזין מקדימין.

וזה סוג שלישי של ברוב עם הדרת מלך. דכל אחד חייב באיזה דבר וטוב לעשות את המצוה בחבורה הכי גדולה מלעשות רק ביחידות. דאם יתקע בשחרית אז המאחרין אינם שומעים וצריך לתקוע לעצמם ביחידות. ולא רק ריעותא להם לעשות כזה אלא גם סברא לומר שרע להקהל שמפסיד את המעלה של ברוב עם. וכמו כן נמצא בברכות (דף נג.) תנו רבנן היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם. בית שמאי אומרים: כל אחד ואחד מברך לעצמו. ובית הלל אומרים: אחד מברך לכולן משום שנאמר ברב עם הדרת מלך. בשלמא בית הלל מפרשי טעמא, אלא בית שמאי מאי טעמא? קסברי מפני בטול בית המדרש. ולפי שיטת בית הלל מובן שטוב לעשות מצות בחבורה משום ברוב עם הדרת מלך. אלא לפי בית שמאי מאי זה ההקפדה של ביטול בית המדרש? ומסביר רש"י (שם ד"ה מפני בטול בית המדרש) שבזמן שאחד מברך לכולם הם צריכים לשתוק מגרסתם כדי שיתכוננו כולם וישמעו אליו ויענו אמן.

והקושיא ברורה דמאי שנא הבדלה דבית שמאי אומרים שטוב לעשות כל יחיד לעצמו משום ביטול בית המדרש, ומאי שנא דבית שמאי לא פליגי לגבי מקרא מגילה. והלא אותו סברא שייך שם ואף על פי כן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה?

ויש להקשות גם לשיטת בית הלל דהמגן אברהם מבהיר דרק לגבי ברכות קצרות כמו לגבי הבדלה פסק בית הלל דטוב לבטל לימודו לחבר יחד לעשות את המצוה אבל לגבי תפילה מודה בית הלל לבית שמאי דטוב להתפלל בבית מדרש מלצאת לבית הכנסת. וזה לשון המגן אברהם (א"ח סימן צ') ואע"ג דבבה"כ איכא רוב עם הדרת מלך מ"מ בבה"מ עדיף שאין לבטל לימודו מפני התפלה דמצינו ר"י הנשיא שלא היה מתפלל אלא משנה לשנה כמ"ש תר"י וקשה דבסי' רצ"ח סי"ד (לגבי ברכת הבדלה שהבאנו לעיל) אמרי' דמבטלים בית המדרש משום ברוב עם הדרת מלך וצ"ל דשאני התם שאינו אלא שעה מועטת לא חשו חכמים וכ"מ בתר"י פ' אלו דברים.

וזה לשונו של הרבינו יונה (ברכות לט: ד"ה כל אחד ואחד מברך לעצמו מפני ביטול בית המדרש) שצריכין כולם לשמוע הברכה כולה ולענות אמן אחר המברך ונמצא שמתבטלין בעניית אמן יותר ממה שיתבטלו כשיברך כל אחד ואחד בפני עצמו וב"ה אומרים דלא חיישינן לביטול כזה שיותר טוב שיברך אחד לכולם משום ברוב עם הדרת מלך. ולפי דבריו נראה שלדעת בית הלל יש שתי מהלכים בדבר זה. אחד אם אחד מברך לכולם ואם עושה זה מקיים הדין של ברוב עם אבל הפסיד שמבטלן תלמיד תורה לענות אמן. והשני היא שכל אחד מברך לעצמו ואין מקיים ברוב עם אבל אינו צריך לענות אמן ואם כן יכול לחזור ללימודו רגע קודם. ולפי זה סוברים בית הלל דלחשש רגע מיעוט כזה (שיעור עניית אמן) אינו חושש וטוב לחבר יחד לקיים ברוב עם. אבל אם ההפסק ארוך יותר טוב שכל אחד מברך לעצמו. ואם כן מחזקת את השאלה גם לבית הלל שראוי שלא להפסיק למידו בעבור מקרא מגילה ואיך פסק השלחן ארוך והמגן אברהם להפך?

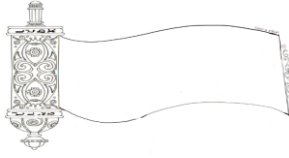
חילוק בין הסוגים

וכנסכם את העניין נראה שיש שלשה נסיבות שרואים את הכלל ברוב עם הדרת מלך והם:

- כשחולקים מצוה אחת להרבה פרטים וכל פרט נעשה באדם אחד
- כשהרבה אנשים רואים אדם אחד כשהוא עושה מצוה
- כשאדם אחד פוטר את הרבים בברכתו והם שומעים ויוצאים.

מסתבר לומר שאף על פי שבכל שלשה סוגיות אלו אומרים ברוב עם למעשה הפרטים של ההלכה של ברוב עם אינם שווים.

ואם כן יכול לומר דאף על פי שלגבי נידון השלישי (שאחד מוציא את הרבים) בית הלל אומרים רק אם הפסק הוא מאוד קצר ראוי לצאת בברכתו של אחד אבל לגבי מקרא מגילה אינו אומר כן. דמלבד שמקרא מגילה אחד מוציא את הרבים ואם כן ראוי לומר שטוב לקרות לעצמו מלצאת מבית המדרש

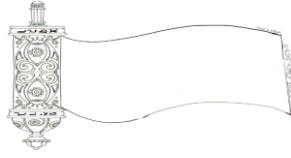
לשמוע ברוב עם, אבל יש למקרא מגילה עוד פרט וזה פרסומי ניסא וזה כמו הנידון השני (שהרבה רואים את המעשה מצוה של אחר) ולגבי נידון זה אז אין שיעור להפסק. ומסתבר לומר כן דכשכולנו צריכים לצאת איזה מצוה אז הקיום של ברוב עם היא הידור לעושה מצוה ואם יש פרטים מתנגשים אז יש צריך לשקול את הפרטים כמו לגבי זריזין וברוב עם בסוגיא דהלל ושופר. אבל בנידון שני הרואה אינו עושה שום מצוה מלבד המצוה של ברוב עם ואם כן אין זה רק הידור למצוה אחר אלא שהרוב עם היא מצוה בפני עצמה ושפיר צריך לבטל תלמוד תורה למצוה זה.

ואפשר לדייק חידוש זה מהנצי"ב לעיל. דכשהביא המקור של ברוב עם הנצי"ב מביא את הסוגיא בפסחים (לגבי הכהנים בדם הפסח- שהוא תואר ראשון של ברוב עם) וביומא (לגבי ראיית העבודה- שהוא תואר שני של ברוב עם) ומדוע השמיט את הסוגיא של ברכות (לגבי ברכת האור של הבדלה- שהוא תואר שלישי). והא מקרא מגילה יותר מדמה לברכת האור שהרבה אנשים יוצאים מאדם אחד להסוגיות של דם פסח (שהרבה אנשים מתחלקים מצוה אחד) ועבודת יום הכיפורים (שהרבה אנשים רואים הכהן הגדול עושה מצותו). אלא צריך לומר שאין שייך נידון שלישי לגבי מקרא מגילה כי ההפסק מאוד ארוך. אבל מלבד זה יש קיום של נדן ראשון ונדן שני כשמתקבצים יחד לשמוע מקרא מגילה. כי מלבד החיוב לקרות את המגילה יש חיוב נפרד לפרסם את הנס ואם כן מתקבצים יחד לפרסם הנס כשהמקרא קורא וגם הקריאה של המקרא היא קריאה נפרד כשקובצים יחד ויש לכל אחד חלק במעשה הקריאה של המקרא.

ויש להביא ראיה לחידוש זה מלשון הנצי"ב שאמר "וא"כ הי' ס"ד דהא דמצוה לקרות מגילה בציבור אינו אלא משום ברוב עם הדרת מלך כדאי' בפסחים ד' ס"ד ויומא ד' ע' וא"כ אין ת"ת נידחית משום הא. כיון שמכ"מ יקרא המגילה אח"כ בפ"ע. קמ"ל דמבטלין ת"ת בשביל פרסומי ניסא משום שהוא מגוף המצוה." ונמצא דאם אינו דין של פרסומי ניסא אז טוב לקרוא לעצמו מליבטל תלמודו. כי זה כמו כל נדן שלישי של ברוב עם. אבל בנוסף לדין מקרא מגילה יש דין פרסומי ניסא ואם כן יש לכל אחד חלק בהקריאה ואין זה רק אחד מוציא את הרבים אלא שקריאה זה דין נוסף של פרסומי ניסא וכמו הכהנים שחילק את המצוה של הבאת דם פסח וכמו העם שראה את עבודת יום הכיפורים.

כמה צריך

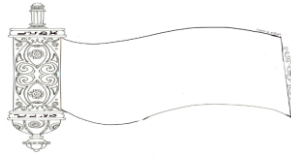
ויש עוד נפקא מינא לחילוק זה בגדר כמה אנשים צריך לקבץ בשביל שתקיים ברוב עם הדרת מלך. דאם כל אחד מוציא את הרבים ידי ברכתו אז הרוב עם היא רק הידור של המצוה אז צריך עשרה לקיים הידור זה. אבל אם הרוב עם היא שהרבים רואים מצוה של אחר או שרבים חולקים במצוה אחד אז די בשנים או שלוש. דהגמרא של חלוקת עבודת תנופת חזה ושוק היא בשלשה. אבל לגבי אחד מוציא את

הרבים פסק השלחן ערוך (א"ח ח:ה) אם שנים או שלשה מתעטפים בטלית כאחת (פי' בפעם אחת), כולם מברכים. ואם רצו, אחד מברך והאחרים יענו אמן. ואף על פי שהמשנה ברורה מסביר (שם) מלשון זה משמע דיותר טוב שכולם יברכו ובאמת אדרבה לכתחילה יותר טוב שאחד יברך ויוציא את האחרים משום ברוב עם הדרת מלך, חולק על זה ההר צבי (או"ח א:יט). וז"ל אלא שמחלק בענין זה בין מרובים ובין שנים משום דברב עם הדרת מלך לא שייך אלא במרובים העושים מצוה ולא בשנים בלבד, עכ"ל. ונראה דשנים דנקט לאו דוקא הוא וה"ה בשלשה דכל שאינם מרובים אין לומר בזה הדרת מלך. ובזה מדוקדק לשון השו"ע שכתב דין זה בשנים או בשלשה מתעטפים, שבשנים או שלשה אין בהם ברב עם הדרת מלך, ולכן יותר נכון שיהא כל אחד מברך לעצמו. משא"כ בתוספתא הנ"ל בעשרה שהיו עושין מצוה אחת דאיכא בהו משום ברוב עם הדרת מלך, עדיף טפי שאחד יברך לכולם. וכמו כן נמצא לגבי ברכת האור של הבדלה שהגמרא מביא דווקא בבית מדרש שיש שם עשרה וגם לגבי תקיעת שופר והלל שהיה בבית הכנסת ווודאי יש שם עשרה.

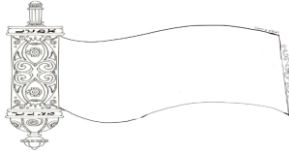
ונשלים בסברא. דאף על פי שברור שהדין של ברוב עם היא כדי לחבב את המצות ולתת כבוד להקב"ה כשאחד עושה מצוה. הוזהר (פרשת בהר) מוסיף שיש קשר בין העשר ספירות להעשרה ראשונים. כמו שפסק השלחן ערוך (א"ח ח:י"ד). כי כל אחד מהעשרה ראשונים כנגד ספירה אחת וכשקובצים יחד אז משלים תיקונא דאחד. וזה פירוש של ברוב עם הדרת מלך שהשלמת הספירות היא הדור להקב"ה. הקב"ה יעזור לנו שכל אחד מביא כשרונות ועצמיות שלו ולהצטרף להציבור לקיים ויעשו כולם אגודה אחת (כדי) לעשות רצונך בלבב שלם. איך שייך לעשות רצון אבינו רק אם יעשו אגודה אחת.

פורים תשע"ט

ליקוט והשיב לב אבות

Divrei Torah in English

THE HIDDEN MEANING OF THE ROYAL PARTIES OF KING ACHASHVEROSH

Eliot Jacobowitz

לע"נ שאול יחזקאל בן ר' אברהם שלמה - המגן שאול מלוטשיק נפטר י"ד אדר תר"ט זי"א
ולע"נ דער עלטאר זיידע שאול יחזקאל בן ר' אברהם שלמה גרינפעלד נפטר ער"ח ניסן תרע"ה זי"א

Introduction: This essay will explore the Parties (Mishtaos) that were held by King Achashverosh of Persia as described in Chapter 1 of Megillas Esther (the Book of Esther.)

The focus will be on a mystical level of interpretation of these Parties (“Sod” – see below) and reveal what these Parties actually represent behind the scenes. The reason for this approach is that Megillas Esther is the most extraordinary Sefer in Tanach, and as such lends itself to a mystical interpretation beyond the simple meaning of the text.

THE ETERNAL NATURE OF THE BOOK OF ESTHER (MEGILLAS ESTHER)

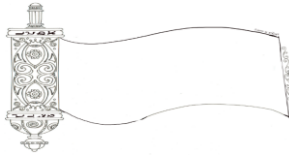
A central feature of the joyous celebration of the Yom Tov of Purim is the festive reading in shul of that most remarkable Megillah (scroll), Megillas Esther, a work that was written with Divine Inspiration ברוח הקודש.

The Gemara states (Talmud Bavli Megillah 7b)¹ - אסתר ברוח הקודש נאמרה - The Book of Esther was written with Divine Inspiration (Ruach HaKodesh.)

Megillas Esther is the paradigm of a super-charged version of רוח הקודש.

¹ A note on Tractate Megillah page 7b - Esther 1:5 is a key Passuk (verse) in the Megillah as it introduces the second Mishteh (Party) of Achashverosh, a Mishteh that Chazal tell us featured Jewish participation, and which lasted for exactly 7 days.

As elucidated by the Ksav Sofer (the son of the Chasam Sofer,) the Jewish participation in this Party is inferred from the mention of the word nation (“Am”) in Esther 1:5. The word “Am” has a gematriya (numerological) value of 110, the age of Yosef HaTzadik at the time of his passing in Egypt. The Jews became a nation (“Am”) as a result of Yosef’s years in Egypt.

The Chasam Sofer, in his Drashos (homilies) of Zayin Adar – the 7th Day of Adar, makes a remarkable statement:

וכן כל ספרי כתובים הכתובים ברוח הקדש יתבטלו בדברי רוח הקדש העתידיים להאמר לעתיד לבא בהשגת רוח הקדש שלא בנבואה חוץ ממפר מגילת אסתר שנכתב ברוח הקדש נפלא ונפלאות מדובר בו ואין כיוצא בו בספרים כדכתיב לא יםף...

To paraphrase his words above: the Books of Tanach, all written with Divine Inspiration, will all be annulled in the future, apart from Megillas Esther.

This Book (Megillas Esther) is extraordinary and beyond any other book in Tanach.

The Talmud Yerushalmi (Megillah Chapter 1:5) makes this point crystal clear:

ר' יוחנן ורשב"ל ר' יוחנן אמר הנביאים והכתובים עתידין ליבטל וחמשת סיפרי תורה אינן עתידין ליבטל רשב"ל אמר אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל

“All the Books of Tanach will be annulled in the future (owing to a stronger “illumination” at that time) – apart from the Torah itself – and the Book of Esther”.

Megillas Esther will never be annulled; it is as eternal as the Torah itself.

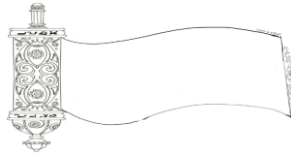
Astonishingly, the Chasam Sofer additionally asserts in a bold statement that Megillas Esther is on some level even higher than the Torah itself!

באופן שאור הקדוש הכלול במגילה הוא ממש יותר גדול ונכבד מתורתינו הקדושה בעצמה

Since Megillas Esther is on such as an incredibly lofty level, it can thereby be interpreted in each of the four modes that the Torah itself is interpreted in, “Pardes.” Pardes (literally an Orchard) is additionally an acronym for: 1) P’shat (simple meaning), 2) Remez (hints), 3) Drush (expositions;) and 4) Sod (secret, mystical, esoteric.)

Regarding the Mishtaos, much has been written in the first three modes of Pardes (i.e. P’shat, Remez and Drush). There are many classic general commentaries on Megillas Esther, including such luminaries as Rashi, Ibn Ezra, Yosef Lekach, Rema, Maharal, Malbim etc.

There are fewer commentaries focusing on “Sod,” however. Before we get to the “Sod” of the

Parties, it is appropriate to begin with the P'Shat.

BACKGROUND: THE MISHTAOS IN ESTHER 1 – AL DERECH HA-PSHAT

The entire first chapter of Megillas Esther details the Mishtaos (Parties) of Persia. Mishteh derives from the root שתה – to drink; there is a lot of drinking going on at these Mishtaos.

There are actually three Parties described in Chapter 1 of Esther. King Achashverosh's two Mishtaos are related in Esther 1:1 – 1:8, a total of eight Pesukim² vs. Queen Vashti's Mishteh for the women as related in Esther 1:9-1:12, half as many (4) Pesukim as for the first two Mishtaos.

Apart from numerous Meforshim (biblical commentators) offering various explanations as to why there were any Mishtaos at all and how the Jews specifically were involved in and sinned at the second Mishteh, detailed explanatory particulars of the Mishtaos are recorded in Talmud Bavli (Megillah 12a,) Talmud Yerushalmi and Midrash Esther Rabbah.

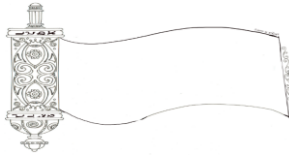
The Mishtaos clearly set the stage for the subsequent chapters in Megillas Esther and hence are indisputably an essential part of the story.

While the basic facts of the Mishtaos are fairly straightforward, one interesting point of contention is a dispute between the Amoraim Rav and Shmuel as to whether or not the second Mishteh of Achashverosh of a seven day duration was a part of (according to Shmuel) or separate from (according to Rav) the first Mishteh of Achashverosh, which lasted for an incredible 180 days.

Side note: interestingly, we encounter this same number (6 months which is approximately 180 days) a little later on in Megillas Esther in relation to both the perfuming and application of cosmetics in preparation of the women for their presentation to Achashverosh. Both periods were six months, or approximately 180 days. Think about that amount of time for a party or for perfuming/application of cosmetics – is it exaggerated just to make a point about the relative absurdity of the stated timeframe of 180 days, or is it really 180 days?

THE MISHTAOS IN ESTHER 1 – AL DERECH HA-SOD

² This number of Pesukim (8) describing Achashverosh's two Mishtaos seems to me to be no coincidence; the number eight in Judaism represents the supernatural (i.e. that which is above nature) e.g. eight days of Chanukah, Bris Milah on the eighth day, Shemini Atzeres, Shavuos, being the first day of the eighth week of Sefiras HaOmer etc.

With a basic grasp of the Parties themselves, we can now proceed to the “Sod” of the Parties.

Incidentally, it should be noted that on a “Sod” level, King Achashverosh in Megillas Esther refers to G-d Himself.

There are a number of Peirushim (commentaries) on Megillas Esther Al Derech Ha-Sod that stand out. Particularly noteworthy commentators in this regard include the Rokeach, the GR”A / Vilna Gaon (R’ Eliyahu Kramer) in his Peirush on the Megillah B’Derech Ha-Sod and the Komarno, R’ Yitzchok Eizik Safrin MiKomarno in his Peirush on the Megillah, Kessem Ophir.

We will focus our attention on the GR”A and the Komarno (the Rokeach has a similar approach to the other two commentators.)

Here is the gist of their understanding of the two Mishtaos of Achashverosh B’Derech Ha-Sod, primarily based on Esther 1:3 and 1:5:

As explained earlier, Megillas Esther will never be annulled; clearly, while the two Mishtaos of Achashverosh actually did happen historically in Persia as recorded in Esther 1, a deeper understanding of these two Mishtaos places them well outside the time of their actual occurrence in Persia – and transports them to the time of the coming of Moshiach.

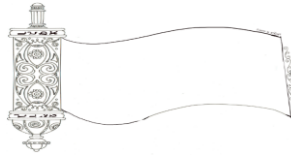
The GR”A and the Komarno elaborate on this Messianic theme in their own styles but these two approaches can be summarized as follows: the Mishtaos in Megillas Esther are a preview / foretaste (Poel Dimyoni) of the Seudas Livyasan (Feast of the Leviathan) and the Shor HaBar at the time of Moshiach!

Given the disparity between the actors at either end of this long historical period, at first blush this may seem counter-intuitive or even illogical. However, this is the reality B’Derech Ha-Sod.

Let’s now take a closer look at the individual approaches of these two Torah Giants.

THE GR”A’S PEIRUSH (COMMENTARY)

In his commentary B’Derech Ha-Sod on Esther 1:3, the GR”A states as follows:

עשה משתה לכל: הוא סעודת לויתן שיגלה דברי תורה לכל שריו ועבדיו כמ"ש חז"ל (ברכות ל"ד ב') אני כשר לפני המלך

“He made a Party for all; this is the Feast of The Leviathan where words of Torah will be revealed to all the officers and servants...”

This refers to the Messianic Era.

In an interesting contemporary complement to other remarks of the GR”A, Rabbi Yisroel Eliyahu Weintraub in his Nefesh Eliyahu (Purim) quotes the GR”A and states that the Daytime Seudah that we ourselves have on Purim serves to compensate for the festive meal THAT WE DON’T HAVE on Yom Kippur at the apex of the day (Purim, Ki-Purim.) Of course, Yom Kippur is the other futuristic Yom Tov that is a foretaste of the World To Come.

Yom Ha-Ki-Purim is just as it sounds; a Day “like” Purim – just not as high as Purim.

The notion of eternity comes to the fore once again as we reimagine the Mishtaos in Esther. The eternity that comes about at Techiyas HaMeisim (Resurrection of the Dead) and the Seudas Livyasan / Shor HaBar is in a sense “born” at the Mishtaos of Achashverosh.

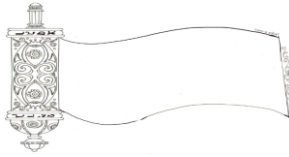
There is a direct parallel between the Seudas Livyasan / Shor HaBar at the time of Techiyas HaMeisim and the Rabbinic Injunction of Ravah (Talmud Bavli Megillah 7b) that one must drink on Purim to the point of intoxication - until one cannot distinguish between Haman and Mordechai - Ad D’Lo Yadah. This state of intoxication in a sense parallels the Yemos HaMoshiach, where there are no longer any choices to be made.

The Seudas Livyasan / Shor HaBar in the future is a “rebirth” much as the intoxication at Purim results in a “rebirth” at the Seudah.

THE KOMARNO’S PEIRUSH (COMMENTARY)

In his Kessem Ophir, the Komarno expands upon the Messianic theme expounded by the GR”A. He focuses on the opening words of Esther 1:3 - In The Third Year - this refers to the third Edomite King (Chusham) of the seven Edomite Kings that died (Beraishis 36:34)

The Komarno goes on to explain Esther 1:5 as follows: this Passuk is referring to the Moshiach whose origin comes from this third King, Chusham (the letters of Chusham are an anagram of the

word Moshiach (as explained by the Kol B’Ramah) plus the addition of the letter Yud, which represents the Ohr HaPnimi.)

At that time (Yemos HaMoshiach) there will be a Mishteh for all the “Am” (the Jewish People) – a straight line connecting the Mishtaos of Achashverosh and the Yemos HaMashiach.

All Jews will have a share in this Messianic Mishteh, with no exceptions!

...In the days of Moshiach, there will be a major tikkun of the midos that require rectification; this is hinted at in the inclusion of the letter Vav in the first word of ובמלואת (Esther 1:5). meaning full

This is just a small glimpse into the profundity of these two Torah giants. I encourage those who are interested in learning more to review the actual Peirushim for themselves.

In delving more deeply into these Pesukim, it is evident that there is a lot more to these Parties than is first apparent. To put it starkly, what appears at first blush to be a death sentence for the Jews as a result of whatever sins they may have committed at the Party in Esther 1, miraculously transforms into the Yemos HaMoshiach and Techiyas Hameisim.

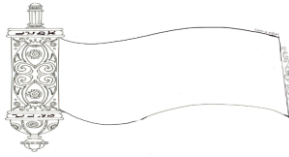
This is analogous to the opinion that the construction of the Mishkan (Sanctuary) only came about as a result of the Cheit HaEigel (The sin of the Golden Calf)...talk about V’NahaPoch Hu (A COMPLETE REVERSAL!)

On Purim itself, when the Jews were threatened with annihilation for enjoying the Party, they are eternally rewarded with the greatest Yom Tov of all, a Yom Tov beyond Yom Kippur. V’NahaPoch Hu (A COMPLETE REVERSAL!)

Finally, I would like to present a number of personal observations (B’Derech Ha-Remez - hints) regarding the supernatural Yom Tov of Purim.

I believe that there is a direct connection between the number 8 and the Mishtaos of Achashverosh and I will additionally offer a novel suggestion about the Amoraic dispute cited earlier between Rav and Shmuel.

Regarding the number 8 and its connection to Purim (the 8 pesukim in Esther 1 describing the Mishtaos of Achashverosh), I would like to suggest that given the absolutely unique status of Megillas Esther in the 24 Sifrei (Books Of) Tanach, perhaps the third Passuk in Megillas Esther,

where the first Mishteh is introduced, can be seen to *parallel* the third Passuk (verse) in the Torah itself in Sefer Bereishis (the Book of Genesis):

ויאמר אלהים יהי אור ויהיא אור

This third Passuk in Sefer Beresihis is referring to the Ohr HaGanuz (the Hidden Light) that re-emerges each year during the 8-day Yom Tov of Chanukah (beginning on 25 Kislev, with the 25th word in the Torah being “Ohr” – light.) This is the light of L’Asid Lavoh (The Future) – visible at the coming of Moshiach.

BOTH CHANUKAH AND PURIM ARE DIRECTLY TIED TO MOSHIACH

Another number 8 to consider: Perhaps the second Mishteh of Achashverosh (Esther 1:5) can be seen to correspond to another famous “8” in Judaism, the unique day of Shemini Atzeres, the day of Yichudah Shlim (Perfect Unity.)

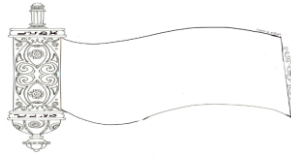
Perhaps (as Rav holds in the Gemarah,) the second Mishteh of Achashverosh was indeed distinct from the first Mishteh and was thereby an exclusive encounter between G-d and the Jews (the “Am” in Esther 1:5).

If so, this would indeed parallel Shemini Atzeres, a distinct Yom Tov that immediately follows Sukkos, a 7-day Yom Tov which acknowledges the 70 nations of the world via the decreasing number of Korbanos (Sacrifices) that are offered over the course of the Chag (Yom Tov of Sukkos), - and may possibly correspond to the first Mishteh of Achashverosh which did not feature any Jewish participation.

While Jews were excluded from the first Mishteh of Achashverosh, this Mishteh did however feature the exclusive participation of the officers and noblemen of Achashverosh’s Kingdom, perhaps corresponding to the leaders of the 70 nations who are acknowledged at Sukkos. Sukkos is indeed a distinct Yom Tov from Shemini Atzeres. It is interesting to note that Sukkos is directly adjacent to Shemini Atzeres. This presents some famous halachic disputes e.g. whether or not to sit in the Sukkah on Shemini Atzeres etc.

Yimei HaPurim (The Days of Purim) are an incredible Eis Ratzon (Propitious Time) and completely beyond our comprehension. The Megillah is our roadmap and it is eternal, just like the Jewish people. When one delves deeply into this unique Yom Tov, it becomes obvious that nothing about it makes any real sense.

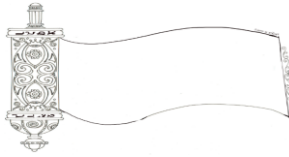
פורים תשע"ט

ליקוט והשיב לב אבות

Ad D'Lo Yadah indeed!

May we all merit the speedy arrival of Moshiach Tzidkeinu and celebrate Purim together in the Beis HaMikdosh HaShlishi BB" A.

The Wisdom of Zeresh and the Blessing of Haman¹

Avi Langer

The Gemara² famously tells us מִיֵּחִיִּב אֵינִישׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוּרֵיָא עַד דְּלֵא יַדַּע בֵּין אַרְוּר הַמֶּן לְבְרוּךְ מְרַדְכֵי. The Arizal says in the name of the Gemara that a person should add “גַּם בְּרוּךְ הַמֶּן בְּרוּיְתוֹ” – “also Haman his companion should be blessed.” Quite an interesting bracha! Why is Haman at all deserving of any blessing?

When Esther approached the chamber of אֶחָשׁוּרוּשׁ with much trepidation, the Gemara³ tells us that she uttered the מְזִמּוֹר of לְמִנְצָה עַל אֵילַת הַשַּׁחַר. In יוֹמָא⁴, מסכת רב אסי explains that Esther is compared to the שַׁחַר because just like the שַׁחַר is the end of the night, so too Esther is the end of all נְסִיִּם. The Gemara asks but we know that the נֵס of Chanukah came later after the story of Esther, so how can you say that Esther is the end of all נְסִיִּם? The Gemara answers קַא אִמְרִינן - that Esther is the last of the נְסִיִּם to be recorded.

This raises a few questions:

1. In all of the Torah, our pain and suffering is referred to as “night” and our salvation and redemption is referred to as “day.”⁵ If so, it should have said the exact opposite: that Esther is compared to עֶרֶב – the evening – because just like the evening is the end of the whole day, so too Esther is the end of all miracles which are also “day?”⁶
2. The Gemara seems to entertain the ה"א that Esther was the last of the נְסִיִּם. How can we think even for a second that the נְסִיִּם to כָּלֵל יִשְׂרָאֵל ceased? We have witnessed countless miracles since then. And that itself raises the question, why is the נֵס of Purim different than other נְסִיִּם that it is recorded in an official transcript like a Megillah, and other נְסִיִּם, specifically the נֵס of Chanukah, are not recorded in such a fashion?

¹ From the קוּל אַרִי' of the תּוֹרָה.

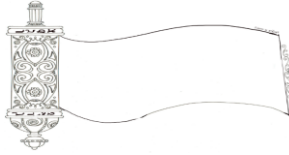
² מגילה ז:

³ מגילה טו:

⁴ כט.

⁵ See Gemara in פסחים.

⁶ See the מַהֲרַש"א on the Gemara in יוֹמָא who asks this also.

בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל

The Gemara in Rosh Hashana⁷ says from R' Yehoshua that since we were redeemed in ניסן, we will be redeemed once again in ניסן. The דרשות הר"ן explains this idea based on an interesting concept that he calls שידוד הטבע, which essentially means to “break nature.” Nature has a certain course that הקב"ה created and to deviate from that course by being משדד it – making it crumble - is a very difficult feat to accomplish. Doing so requires a great זכות. Therefore, since there was a point in history where הקב"ה broke the laws of nature in the month of ניסן, the month of ניסן forevermore has rooted within it this שידוד הטבע, even without an additional זכות. It's already broken in with a certain רישם of כה, שפע and רשם. It will therefore be easier for us, so to speak, to be redeemed once again in ניסן. Think of it like water that is heated. Even after it has cooled down, that water is much more easily heated than water that was never warmed in the first place. The heating process will operate a lot more quickly.

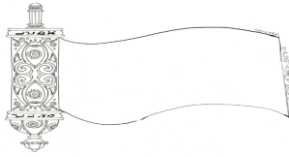
With this concept in mind, we can explain a seemingly puzzling point in the Megillah. After Haman issued his deadly decree, we find that Mordechai immediately implored Esther, who by now had become queen, to do whatever she could to save Klal Yisrael from destruction. We celebrate our Yom Tov in Adar because it was in that month that Haman planned to wipe out the Jewish people. And, yet, Mordechai ran to the palace in ניסן to have Esther beseech the king. We can understand the concern, but why all the urgency? There was close to a year before the plan would be implemented, so there was still plenty of time for Esther to approach Achashverosh in a calm, respectful, thought out way. In fact, not only was she putting her life in danger by approaching the king without being called, her likelihood of success was diminished since she was asking for something that was months and months away. Why did they have to rush in the middle of ניסן and even institute the three day fast that occurred over Pesach (the 14th, 15th and 16th of ניסן⁸).

According to the ר"ן, Mordechai's urgency makes perfect sense. ניסן is a time for נסים. Had they waited even just a while longer, they would have lost the golden opportunity that ניסן has to offer. From then until the next Adar, there wouldn't be another chance to break nature, not unless a real miracle that requires great זכותים were to happen. Mordechai sought to tap into the great כה of ניסן as a month of redemption.

This also explains the Medrash in Esther (פרק ה') that says that Haman had 365 advisors and none were able to give him good advice like Zeresh his wife. Zeresh asked Haman from which nation Mordechai descended, because if he came מזרע יהודים, the only way to overcome him would be to

⁷ יא.

⁸ See Rashi in אסתר (ז:ז).

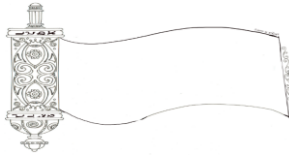
bring him down with a method from which one of his ancestors weren't saved. Throwing him into a fiery furnace or a lion den would not work. Only by identifying a novel approach of killing a Jew would work to bring down a Tzaddik as great as Mordechai. Zeresh went through all of the different ways and settled on setting up a tremendous tree which, at that point in our history, was the only remaining method of killing that had not been brought against the Jews.

It was a nice plan, but was so unique about Zeresh's plan that she is considered greater than all of Haman's shrewd advisors? According to the ר"ן, the פשט is that the wisdom of Zeresh lay in her understanding that anytime something in nature is changed even once, it is easier to overcome that thing again. That's why her plan was דוקא to utilize a novel killing method.

And her plan should have worked! But in His great רחמנות and in the זכות of Mordechai, הקב"ה saved all of Klal Yisrael. At that point, there was no longer anything left in the world from which Jews weren't saved. For the rest of time, all of nature had already been changed for the Jews and there was already a built-in saving mechanism for the continued salvation of the Jewish people. From that point forward, any salvation brought for the Jews, however miraculous it may seem, cannot really be deemed a true "נס," since it is already subsumed within a previous נס that occurred on a Jew's behalf.

According to this, we can now understand why רב אסי refers to Esther as "שחר." We asked that it would have been more appropriate to refer to her as the "evening" since she is the end of all miracles which are like the "day?" The answer is that just like after the שחר comes the light, so too, after the נס that is recorded in Megillas Esther, there is a light that shines on the Jewish people that allows the הקב"ה to more easily change nature, even if the זכות level for the Jews isn't as high as where they would normally need to be for such a נס. The final נס that we needed to reach that point was the salvation of Mordechai by means of something that needed true breaking of טבע.

This also answers our question regarding Chanukah. The מקשן in the Gemara asked how can you say that Esther and the story of Purim is the end of all נסים – what about Chanukah? The מקשן understood כפשוטו that it can't possibly be that there wouldn't be more נסים after Purim – so how can you say that Purim is the end? And to that the Gemara answers with our יסוד – of course Hashem would continue, and always will continue, to perform נסים for us. But the נסים that He will perform for us will not be on the level of a miracle that needs to be recorded – ניתנה לכתוב – since the magnitude of the נס will no longer need to be on the level of a נס that breaks nature – such as that final נס of Purim.

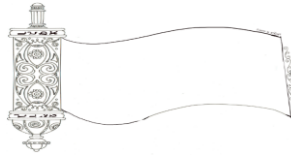
Bless You, Haman!?

With this we can understand the addition the Arizal makes in שושנת יעקב. Haman tried to wipe out Klal Yisrael. But what appeared to be the worst thing for our survival, actually turned out to be the best thing for our immortality as a nation. As a direct result of Haman's actions, Klal Yisrael was afforded the ultimate protection from any future calamity that could possibly befall it. So not only should we not curse Haman, we should perhaps even bless him for all the good that he brought to us!⁹

But since Haman's intentions were pure evil, we have to curse him and say ארור המן אשר ביקש – but the true focus is on his intentions. מדה כנגד מדה dictates, however, that since he didn't intend on the good that resulted, so too our "blessing" to him should not be a direct blessing. That is why a person has to have a שתייה of שמחה – שמחה לברוך – until he confuses the two unintentionally and gives Haman a blessing! Just like Haman did to us! Amazing! But with a clear mind, of course we must always say ארור המן because with his "clear" mind, his goal was pure evil – for that he is cursed.

Purim is a time that has change and breaking nature literally built into its foundation. As we recognize the tremendous כח of the day and how we are approaching the month of ניסן in which it all started, let us use this opportunity to do something that stretches us out of our comfort zone, so that all of our "challenges" just appear that way but are really just another cog in the history of our success.

⁹ The reason why we indeed say ארור המן is based on the (אוה"ח ס' תרצ"ה ס"ק ה') ישועות יעקב who explains the reason why לא יבוא עמוני ומואבי לקהל ה' is because they hired בלעם to curse us. Even though their efforts turned out to be the biggest blessing because, in the end, all of בלעם's intended curses turned into blessings, still, since their כונה was לרע, they are punished for that. The only reason is turned out well for the Jews was due to the great love that Hashem has for us.

Ad D'lo WHAT???

Yosef Moskowitz

When we think of Purim, the image of many in a happy and inebriated state comes to mind. There are also many who rattle off the three main mitzvos, being Mishloach Manos, Matanos Levyonim and Megilla as being the prime focus of the Holy Day of Purim. The Seuda is, unfortunately, often an afterthought after a hectic day. And while the subject of Ad D'lo Yada is a common one, a deeper understanding of its roots and what our requirement is, plays a critical part in setting the tone not just for the Seuda but as a driving message for this incredible day.

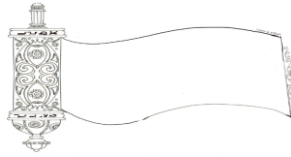
The thought that that grabbed a hold of my thinking on the topic of Chayiv Inish Libisumei was a focus on what our real concentration and real chiyuv is when we drink on Purim. The *Gemara* in Megillah (7b) famously rules that '*MeiChayav Inish Livesumei B'Puraya ad d'lo yada bein Arur Haman L' Boruch Mordechai*', there are many purveying opinions and ideas of the level one should try and attain and have in mind when getting to the point of Ad D'lo Yada. As I drill down on this topic, I would like to focus on a few different perspectives that will not only define the requirement but help us better understand the goal of this commandment.

The Halachic Focus:

The *Rif* (*Megillah* 3b) and *Tur* (*Orach Chaim* 695, 2) bring down the most renowned answer and that basic accepted view of halacha and that is to drink enough to reach a level where one may confuse the difference between arur haman and baruch Mordechai. The reality is, that level, as drunk as one may be can be very difficult to attain. After all, even while being drunk, one always maintains some sense of basic recognition even though he might not remember events later on.

The Rabbeinu Efraim brings a moiradige chiddush from the gemara and states that a year after the famous story of Rabba and Rebbi Zeira, Rabba invites Rebbi Zeira back. This time Rebbi Zeira declines because one can't expect a miracle to occur every year. From here, says Rabbeinu Efraim, we learn that it is Assur to get Drunk on Purim altogether! *Rabbeinu Efraim's shittah* is cited *l'halacha* by the *Ran* (*Megillah* 3b). It is also cited by many later authorities including the *Beis Yosef* (*Orach Chaim* 695:2), *Bach* and *Taz*.

There is also the view of not knowing the gematria of arur haman and baruch mordecchai which can certainly be challenging when one has an excessive amount of alcohol in their system. There are many more halachic measurements as to what level of inebriation one should come to

The Hashkafic Focus:

The Maharal Mi'Prague (*Ohr Chodosh* (pg. 221)) brings down an interesting idea as to why we drink on Purim. His reasoning is that drinking negates us and puts us in a place that we are completely subservient to Hakadosh Baruch Hu. This correlates to Purim and how Yad Hashem was really all we could rely on to survive and we see it through all the miracles that He performed B'nistar. To expound on this, we are always in need of Hakadosh Baruch Hu in all that He does for us on a daily basis. Purim is a time designated for that. For while other Yomim Tovim focus on the open miracles performed by Hashem (i.e Chanukah and Pesach), on Purim we focus on the hidden miracles. The miracles we don't realize are occurring, Ad D'lo Yada. Purim is a time that had many miracles that were nistar and there are so many times in our life on a daily basis that Hashem does incredible things for us that we take for granted. By drinking more than we do all year, it enables us to actually try and focus even more given our imbalance and realize not only did Hashem before hidden miracles for us on Purim, but He continues to do so multiple times on a daily basis.

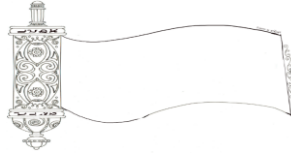
The Gemara in Sanhedrin (**103b**) brings down that wine acts as a catalyst to bring us closer to those who we may not be as close to. Purim is a time that correlates to Yom Kippur and on Yom Kippur, we try and be humbled and ask for forgiveness to enable us to be closer to those who we may be distant from. Wine allows us to come to the realization that we can come closer to those who normally aren't as close with us.

Shitas HaRambam:

I wanted to expound upon the Chiddush of the Rambam (*Hilchos Megillah* Ch. 2: 15). The Rambam states that we can mikayim the mitzvah of Ad D'lo Yada by sleeping off our "drunken stupor". Where did the Rambam get this from and what is the point of this? When we are sleeping, our entire being is in the hands of Hakadosh Baruch Hu. We relinquish all control. As we know, a part of our nishama is removed when we are asleep. The theme of being beholden and recognizing Hakadosh Baruch Hu and all that he does for us, is sometimes expressed by showing the best way we can to be one hundred percent beholden to him and there is no better way to do this than by sleeping and showing that it is He who is in control.

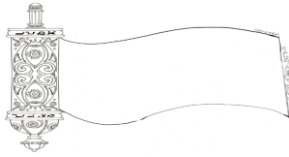
Another potential idea behind sleeping and being mikayem the mitzvah is that we tend to be in our most calm state while sleeping. There are times when one can be drunk and possibly lose control of themselves and their actions, by sleeping it allows us to be in a state to make a Kiddush Hashem and be miyayim the mitzvah in a humble way and without the fanfare. It is crucial, that we follow the ways of Mordechai Ha'Tzadik and act with the derech of Hashem in the most exemplary way

פורים תשע"ט

ליקוט והשיב לב אבות

as he did. By sleeping and getting to the point of being mikyem this mitzvah and all the others to this point of this Heliga Yom Tov it should IYH bring us to the Geulah B'Mheara V'Yameinu!

Mishloach Manos

Elie Pollack

As most are aware there are two famous reasons for Mishloach Manos. The Terumas Hadeshen explains the reason for Mishloach Manos is specifically to provide food for the Seudah. He brings a Raya to this explanation from the Gemara in Megilla (Daf Zayin Amud Bes). Abayei and Rav Chanina Bar Avin would exchange Seudahs and were therefore Yotzei the Mitzvah of Mishloach Manos. This Gemara shows that one is Yotzei Mishloach Manos davka with food.

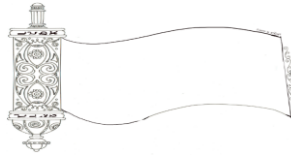
The Manos HaLevi (author of Lecha Dodi) brings a different reason for Mishloach Manos, and that is to be Marbeh Re'usa. To promote unity between Klal Yisroel in contrast to what Haman said that we were an "Am Mefuzar Umefurad." By caring for another and providing him a gift, one shows he cares about his fellow Jew and brings a closer sense of community to the Jewish nation.

According to the Terumas Hadeshen, what makes Purim different than all other Yamim Tovim that we specifically have a mitzvah to provide food for the Seudah? By other Yamim Tovim, we see often a mitzvah to remember the poor by giving money to help them with their Yom Tov needs or even inviting them into our homes but there is no such Mitzvah to provide actual food for others Seudos! What makes Purim different?

Further, if the Mitzvah of Mishloach Manos is about a form of charity to ensure people have food by their Seudah, why not just make it a Mitzvah for the poor who are actually in need of food by their Seudah? Such as Maos Chittin which is given only to those in need. Why by Mishloach Manos is the mitzvah giving to both poor and wealthy alike?

The Chassam Sofer (Orach Chaim 196) asks this question and suggests that the Mitzvah of Mishloach Manos was set up in such a way as to not embarrass the poor individuals. Therefore, it is a sort of "Lo Plug" situation where everyone receives and the poor people should not feel needy. This explanation sounds reasonable however we know that we have the Mitzvah of Matanos L'evyonim and Maos Chittin where money is directed specifically towards the poor individuals. Why are we not worried about their Kavod for these Mitzvos? Is the difference simply money versus food? It does seem illogical to say that when giving money, we are not considered about the feelings of the poor, but when giving food we make a Lo Plug.

However, if we look at the Mitzvah of Mishloach Manos through the prism of the Manos HaLevi, as a community-building Mitzvah many of these questions fall away. If increasing friendship and

communal feelings is the goal and intent of the Mitzvah, there is no need to differentiate between the wealthy and the poor. Further, by requiring an analysis of the recipients financial situation, that automatically distances the givers and removes any intent to be Marbeh Re'usa. And even if one were to argue that one mostly delivers Mishloach Manos to those in his or her particular social circles, the Mitzvah of Matanos L'evyonim comes to ensure that goodwill is shared not just with one's friends but to those outside of his social circles as well.

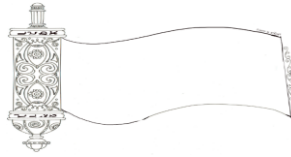
Rav Menachem Penner offers a nice idea combining both the Shita of the Terumas Hadeshen and the Shita of the Manos Halevy. He says that the Mitzvah of Mishloach Manos evolved as the Yom Tov of Purim evolved. One can be sure that all the Jewish people celebrated in the first year following the events of Purim where they were saved after fearing for their lives. However, human nature is such a way that even dramatic events quickly fade as we return to our everyday challenges. Subsequent Purims were probably not celebrated with the same relief, joy, and pure Simcha as the year it actually occurred. Therefore, comes along the Terumas Hadeshen to say that the intent of the Mitzvah is to provide food which will help reinforce and create the Simcha of the original miracle with Yemei Mishteh Vsimcha. In the subsequent Purims following the events the sharing of meals and Mishloach Manos was needed to encourage the Jewish nation to remember the miracle and thank Hashem thereby promoting the Simcha. Therefore, one was required to give food to ensure the receipt used for a Purim Seuda that he might not have thought to make.

However, once Mordechai established Purim as an official Yom Tov, the Purim Seudah had become a Mitzvah Derabanan and the inherent Simcha was infused into the Mitzvah. No longer did we need to encourage our neighbors to mark the day. Chazal had stepped in and now everyone was required to have a Seuda. But the practice of Mishloach Manos had already become an integral part of the Yom Tov of Purim but now for what purpose? If everyone is mandated to have a Seuda, why am I required to provide for his Seuda? And surely, even if I should help him out, it is enough to provide money and not a requirement to provide food?

Comes along the Shita of the Manos HaLevi to say that the reasoning for the Mitzvah is to ensure that everyone is united, and we are Marbeh Re'usa. For if after the year that Chazal established the Mitzva of Seuda everyone stopped caring for his friend, that would lead to a tremendous lack in the unity of K'lal Yisroel.

In summary, it's possible to understand that the Terumas Hadeshen's shita that Mishloach Manos is given to provide food for the Purim Seuda may have been the case with the early on Purims following the Purim story as a way of outreach to encourage all to share in that same Simcha and remember the miracles that had recently transpired, and not necessarily as a Tzedaka like donation. However, once Mordechai established the Yom Tov of Purim and it was designated as Yemei

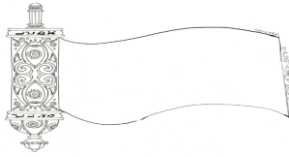
פורים תשע"ט

ליקוט והשיב לב אבות

Mishte V'simcha then the Mitzvah of Mishloach Manos was maintained as a tzedakah like act much in line with the Shita of the Manos Halevi.

May we all be Zoche to promote and share in the communal love for our neighborhood and all of Klal Yisroel. A Gut Purim!

Eradicating Amalek

Jacob Rubinstein

The *Gemara*¹ relates that because *Shaul* from *Binyamin* failed to kill *Agag*, *Haman* came from *Agag* to pain *Mordechai* who was from *Binyamin*, like *Shaul*. Thus, the *Mechabair paskins*² that the *Shabbos* before *Purim* we read *Parshas Zachor*.

The *Torah*³ tells us:

It will be, when hashem, your G-d grants you relief from all your enemies around in the land which hashem, your G-d, gives you as an inheritance to possess, that you shall destroy the remembrance of Amalek from beneath the heavens. You shall not forget.

On who is the *Chiyuv* to destroy *Amalek*?

The *Rishonim* derive from here an obligation to obliterate the offspring of *Amalek*. *Rav Yehuda*⁴ said the Jews received 3 commandments when they entered *Eretz Yisrael*, to: appoint a king; destroy *Amalek*; and build a *Beis HaBechirah*.

The *Yereim*⁵ writes since the Jews were commanded to destroy *Amalek* only after the appointment of a king, only the king has the *mitzvah*. The *Rambam*⁶ holds the whole *tzibur* is commanded in this *Mitzvah*. Though the *Rambam* also states⁷ that a king fights first for a *Milchemes Mitzvah* in which the *Rambam* explicitly includes *Amalek*, he writes earlier⁸ that a chief purpose of being king is to fight wars. Thus, he means that the king leads in *Milchemes Amalek* as a royal duty, not that this *Mitzvah* is given only to a king. According to the *Chinuch*⁹, even *yechidim* are commanded in *Mechiyas Amalek*. The *Rambam* and *Chinuch* learn that the commandment to wait for the king is because the king is the leader of the *tzibur* or all individuals.

¹ *Megillah* 13a

² *Orach Chaim* 685:5

³ *Devarim* 25:19

⁴ *Sanhedrin* 20b

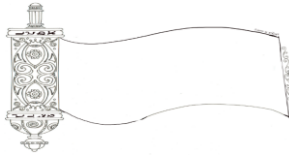
⁵ 435:1

⁶ In his closing remarks to *Mitzvos Aseh*

⁷ *Melachim* 5:1

⁸ *Melachim* 4:1

⁹ 604

The Gemara links appointing a king to destroying Amalek, why does the Torah discuss having a king?

This logic follows the *machlokes* in the *gemara* cited above. *Rav Yehuda* holds there is a *Mitzvah* to have a king. *Rabi Nehorai* learns appointing a king was in response to the Jews complaints, like *Yefas Toar*, if they request it, the king exists. Similar to *lomdos* applied by the *Seforno* by *Yefas Toar*¹⁰. The *Yad Ramah*¹¹ holds *Rav Yehuda* derives a *mitzvah* either from the word *Yerusha* or *Yeshiva* that it says by all 3 *Mitzvos*. Therefore, having king is akin to wiping out *Amalek*. *Rabi Nehorai* says look at the words “*kechol Hagoyim*” any time *yidden* make a request to be compared to *goyim* it cannot be a *mitzvah*. Here, it’s foreshadowing future requests in stories such as *Shmuel/Shaul* below.¹² In fact, when the *Sifri*¹³ brings *shitas* *Rebbi Nehorai*, it says *Kechol Hagoyim* was a request for a king that will lead them to *Avodah Zarah*.

According to either *Shita*, the rationale follows suit as to why *Shaul* is the one tasked with this requirement to wipe out *Amalek*.

If we had to wipe out Amalek, would that include their animals like it did for Shaul?

Shmuel tells *Shaul*¹⁴ wipe out זכר *Amalek* including animals. *Shaul* understood it be *Zachar*, males, but really it was *Zeicher*, which meant any memory or trace of *Amalek*^{15,16}. As mentioned above, *Shaul* left behind *Agag* and animals and as a result, *Haman* came after and *Mordechai* had to fight *Haman*.

The *Chinuch*’s¹⁷ adaptation of this *Mitzvah* includes the need to eradicate females but does not mention animal. The *Minchas Chinuch* mentions that the *Rambam* does not bring down animals either. Perhaps one can say that the *Shaul* story is not instructive for generations. However, if

¹⁰ *Devarim* 17:14

¹¹ *Ibid* 4

¹² *Lift Aniyus Da’ati*, *Rav Nehorai* is *Ishitaso* in *Avos* 4:14 where he says one should exile themselves to a place of *Torah*. If a person does not embody this lifestyle, consequences will be a desire to be like the *goyim* and consequently, to be like them. See also *Kiddushin* 82a

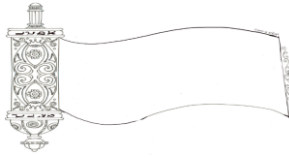
¹³ *Devarim* 156

¹⁴ *Shmuel* I:15:1-3

¹⁵ *Bava Basra* 21b

¹⁶ As a side note there is an earth-shattering lesson from this *gemara*. We see *Shmuel* was punished because of *Shaul*’s lack of understanding. If there is someone under our tutelage be it a student, child, perhaps even a *chavrusa*, we are responsible for their spirituality to this extent.

¹⁷ 604

that's true, why does the *Chinuch* point to the story and *Gemara* in *Bava Basra*¹⁸ as support for the need to wipe out women? Further, the *Ibn Ezra*¹⁹ says that the words of the *Torah* was the *klal* and the words in *Navi* were the *prat*.

The *Meshech Chochmah*²⁰ points to the *Pesukim* in *Shmuel*. *Shmuel* anoints *Shaul*²¹, and then the *Mitzvah* becomes apparent. Thus, we see the broader *Mitzvah*, the *prat* referred to by the *Ibn Ezra* is only after the *tzibur* has a king. The *Rambam* and *Chinuch* only quote the portions that are relevant for generations and consequently, the part about animals is not worth citing.

If that's true, why does the *Chinuch* cite that story as a source? If we look to *Rashi* in *Shmuel*²² he says that the *Amalekim* were transforming themselves into animals, therefore animals had to be killed to avoid the *Amalekim* from reappearing. Thus, the piece about women is instructive and therefore brought down. Yet, if the *Chinuch* believes this is at the center of the rationale for *Shaul's* duty to eradicate animals, the *Chinuch* did not see this as a permanent concern.

Of course, from here we could learn a *Halacha* that if there were another hypothetical scenario, where we suspected an inanimate object to be *Amalek* we would have an obligation to destroy that being even for generations.

The *Rabbeinu Bechaye*²³ says the reason to kill animals too was to remove any remembrance, meaning we should not see an animal walking and be reminded of *Amalek*. The reason, I believe, it does not apply to let's say a plant or inanimate object owned by *Amalek* is because the language of the *Rabbeinu Bechaye* is that we should not see "it walking". To eradicate every bottle of water they ever used, would be *Ein L'Davar Sof*, as a result, it could not be decreed and may not even be included in the word *zeicher*. It could be that *zeicher* isn't a trace, but rather a reminder. Thus, unless something would be moving with some level of volition, it would not be a risk to remind of us *Amalek*.

Do we have an obligation to murder *Amaleikim* today?

The *Chinuch* writes that this obligation exists when we have the ability to do so. Of course, it is unlikely that this applies today. The *Minchas Chinuch* writes that *Sancheiriv* mixed the whole

¹⁸ 21a-b

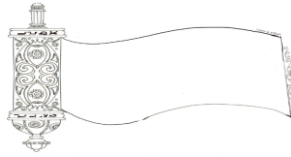
¹⁹ *Devarim* 25:19

²⁰ *ibid*

²¹ *Shmuel* I:15:1

²² *Ibid* 15:3

²³ *Devarim* 25:19

world²⁴ and *kol deparish merubo parish* all separated from a mix, is separated from the majority.²⁵ Thus, we cannot prove the person is from *Amalek*.

The concept that *R' Meir* worries about the minority would be typically *lechumra* and not to murder based on a minority. Furthermore, the principle of *kol kavua kmechtza al mechtza dami*, the premise that if you have 10 pieces of meat and one piece of meat is different from the 9 and thus, it's as if its 5 pieces of kosher meat and 5 *treif*, would not apply here because we never know with certainty that *Amaleikim* are in the mix.

Obviously, *goyim* may not kill *Amalekim*. However, the *Gemara*²⁶ suggests, that anything prohibited for a *goy*, should not be permitted for a Jew. However, this is not a matter of making something “permissible” but rather is an obligation to wipe them out.

Is there a *Bracha* on *Mechiyas Amalek*?

The *Gemara* in *Pesachim*²⁷ writes that before we slaughter an animal, we must make a *beracha* on the *shechitah*. The *Lechem Mishnah*²⁸ on the *Rambam* who *paskins* like that *Gemara* writes that every *Aseh* requires a *Beracha*. So why not make a *beracha* on *Mechiyas Amalek*? The *Yafeh L'Lev*²⁹ says there is no *Beracha* on destruction. However, if so, how do we make a *beracha* on the destruction of animal by *shechita*?

The *Gemara*³⁰ says by *Shechitah* that one cannot use a knife that was used for *Avodah Zarah* to *shecht* an animal because it's destructive. *Gemara* elaborates that an animal in it's life has three purposes (having kids, grazing and potentially meat) and once killed, it only has one. Though the *Gemara* calls it “mikalkail” which is destruction. There it's not talking about general destruction but rather purpose limitation. *Shechita* in general is not thought of as destructive but rather is a facilitator for the purpose of eating.

²⁴ *Brachos* 28a

²⁵ *Kesubos* 15a

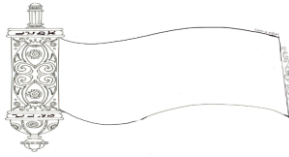
²⁶ *Chullin* 33a

²⁷ 7b

²⁸ *Shechitah* 1:2

²⁹ 3:3

³⁰ *Chullin* 8a

Some say you can just answer from the next part of the *Rambam*³¹ which says there is also an *Aseh* to remember them constantly³². *Mitzvos* that require constant work do not require a *beracha*. By *Talmud Torah* one common explanation given as to why this is not problematic is because it's the *cheftza* of *Torah* that requires a *beracha*, as evidenced by the fact that women who are not commanded to learn make a *beracha*.

Another relevant factor is the answer of *mefarshim* to the question of why there is no *beracha* on *Bikur Cholim*? The *Rashba* explains³³ that we do not make a *beracha* on something that is dependent on someone else. So hypothetically you would make a *beracha* on visiting the sick and before the *beracha* began they may heal. The same logic would apply to killing an *Amaleiki*.

One other possibility here is that a person may put themselves in danger by stopping to make a *beracha*. To say that the *beracha* would only come into play if the person is tied up, is an unlikely approach to a *chiyuv* because typically it's a *lo pelug*.

Some explain the lack of *beracha* on *Mitzvos Bein Adam L'Chaveiro* is because we do not want to be happy about their suffering. Thus, perhaps here as well we do not make a *beracha* because we are not happy as to their downfall. Similar to the *Gemara*³⁴ which says that we only say half *Hallel* on second days of *Pesach* because we are not happy when *Hashem*'s creations are in pain.

However, if that's true why do we make *berachos* by a *levaya*? The answer is those are not *Birchas Hamitzvos* but rather *berachos* of *nechama* or accepting *hashem*'s decree for us.

Last, *Shechita* is not necessarily considered destruction. Prior to *Noach* we were not allowed to eat animals. Once animals became permitted to us it was known they were here to serve us, thus, it is hard to say that it's called destruction in the same way as *Mechiyas Amalek*.

Rav Chaim Kaniyevski says in *Taama D'Kra* at the end of *Esther* it seems that when *Mordechai* hung *Haman* he made a *Birchas Shecheyanu* and a *Maaseh Nisim* based *beracha*.

³¹ 5:4 *Melachim*

³² Many quote the *Or Zarua* I have not seen inside that says there is no *beracha* on *Mitzvos Temidos*

³³ *Shu"t* 1:254

³⁴ *Megillah* 14a